

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453. d. k. sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés félévvel, pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország- és Erdély. (Kinevezések, névmagyarítás, halálozás. Jó szándéku pro-memoria mártius 15kére. Tiszta ügy: vélemény a tiszavölgyi társulat pénzügyi, költségvetési, 's beszédeli eljárásának életbeléptetése iránt. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Szatmár és Zágrábmegyéek közgyűlései; A budai vál. polg. véleménye a borbehozatali tilalomra vonatkozólag. Erdélyi országgyűlés Társulati élet: a m. g. egyesület mártiusi közgyűlésének napi rendje; a József-emlékegyesület ügyében; Hük közlemény a József-nádor nemz. képesarnok gyarapítására érkezett adományok felől.)

Külföld (Amerika, Spanyolország, Franciaország, Németország, Görögország.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Ó cs. 's ap. kir. felsége az eddig létezti só- és harmadczadfelügyelők helyébe különös kerületi felügyelőségeket állandósítani, 's kerületi felügyelőkké, kir. tanácsosi címmel és ranggal, névszerint **M a l i n k o v s z k y** Agoston kincstári tanácsost a pesti; **K u m m e r** Rudolf harmadczadost a pozsonyi; **L a n g** György és **F r e u n d** Ferencz kincstári igazgatósági ülnökök közül az elsőt a temesvári, 's az utóbbit az eszéki, — továbbá **M a y e r** József ideigl. felügyelőt a fiúmei. — **B e r n d t** József só- és harmadczad-felügyelőt a zágrábi, — **V i l l e z** István udv. fogalmazót pedig a debreczeni kerületbe kinevezni méltóztatott.

Felügyelőségi segédekkel nevezettek ki: **S a u e r** László helyettes felügyelő, **W e i c h l e i n** Károly, **G r o i s s i n g** Lajos, **P e r c z e l** Sándor, **M e r s z e j a k** Ede, **D u b a s s i e v i c h** Ferencz és **F r i t z** Károly, — felügyelőségi tolvivók: **D e s s e w f f y** László, **U d v a r d y** Ferencz, **K l a t t** János, báró **K u s c h l a n d** Ede, **K e s z t e r z a n e c k** Károly, **B o g o e v i c h** Imre, **K a p e l l e r** Ferencz; — felügyelőségi ügyelők: **H i r s c h b e r g** Bálint, **B e r n o l a k** Máté, **L a n g e r** Antal, **H e r c z e g** Antal, **Z o r a** Demeter, **S z a r t o r y** Rudolf és **P e c k** Antal.

H o l l e r m a y e r Ignác zalamegyei eskütt legfelsőbb engedelem következtében vezetéknevét **C s e n d h e l y i**-re változtatta.

HALALOZÁS. Merényi Lipót, a pesti kir. egyetemnél olasz nyelv 's irodalom helyettes-, 's a középonti papnöveldeben francia nyelv rendes tanítója f. hó 8dkán meghalálzott — Béke hamvainak!

Tekintetes japrai **S p i s s i c h** Ignác ur, több ns megye táblabírája folyó évi január hó 14én három héti betegsége után a halálkölök szentségeit ájtatosan folyóvén életének 57k évében Tabon Somogy megyében az örök életre átszenderült. Holt tetemei a családi sírboltba január 16án tetették. Kesergik a meghalagoltat özvegye t. **G a l** Klementina; testvére özvegy **F a r k a s** Lászlóné; több rokonai, 's számos baráti. Béke legben hamvai fölött! (beküld.)

Jó szándéku pro memoria.

mártius 15kére.

Fontosságban nagyszerű napoknak megyünk elébe. E' hó derekán határoz egy testület — a kereskedelmi társaság — élete fölött. Pár nappal később az első tiszagözhasználati nagygyűlése veté meg jövődjéje alapját; 's egy napal később a tiszavölgyi társulat nagygyűlése rendezendű ügyeit végképen. Bizonyos, hogy e' napok sikerétől függ ama társulatok életére nézve sok — tán minden.

'S míg a' társulati téren illy élénkség mutatkozik, hasonló fontosságú mozgalmak készülnek politikai életünkben is. Ellenzék és conservatív párt e' napokban kezdi meg tanácskozását, hogy határozzon állása 's jövődjéje fölött.

Azok, kik párt-szemüvegen nézik a' dolgokat, természetesen csak azt fogják jobbadán az eredményekből elvonni, mi a' párt jövődjéje állására nézve kedvező vagy bal befolyású állapotások történtek. Mi annak örülnénk, ha mindenik fél minél több önállóságot, méltányosságot, a' hazához nemcsak hű de jól átfutott ragaszkodást tanúsítana; ha egyfelől több bizodalom 's jóhiszem, másfelől kevésb elbizakodás mutatkoznék; kölcsönösen pedig több türelmet, kevésb győzelmi vágyat láttatnának; mihez bizony ha az ember magába száll, 's megkísérli felelni Péter és Pált, 's a' hazára gondolni, nem is nagy önmegtagadás kell.

A' párt főnökei esalhatatlan tudni fogják: mit tegyenek, tanácsunkra aligha szorulnak. Azonban nekünk mégis úgy látszik, mintha a' baloldal mostani mozgalmának a' jobb oldal nem régi nyilvános alakulása 's föllépése adott volna legalább nagy részben lengületet. 'S ez az, mit mi őszinte véleményünk szerint ép olly utánozandó lépésnek nem tartotunk. Nem tagadjuk ugyan, sőt lelünk mélyében meg vagyunk győződve, hogy hatalmában volna a' baloldalnak eszélyes 's jól átfutott programmban erejét újra föleleveníteni 's zavarba hozni a' reactio táborát 's ezáltal jobb reményeknek nyitni kilátást. Ehez azonban még to-

vább okulni, 's kivált sokkal inkább csillapulni, higgadni kell; ehez több emelkedés, kevesebb pártgyűlölet kell.

Ne vegye senki rossz néven őszinteségünket. De midőn mi a' baloldal gyülekezési készülétét meghallottuk, éreztük igen élénken, hogy nem jól van a' dolog, ha annak végeredvénye egyébre, mint ellen-demonstrációra mutat hasonló föllépés ellenében; és mégis ha tovább gondolkotunk lehető más valószínű eredményeiről, mindig azon meggyőződést értük el, hogy kisebb baj, ha csupán demonstráció marad, mint ha pozitívabb eredmények még nagyobb bajt idéznek elő, a' pártra 's hazára.

Haladásunk tényezői jelenben a' kormány és két párt. Az első nem szólott, nem szólhatott mindeddig, de hiszik mindnyájan: hogy tenni akar, tenni fog. — Mit és mennyit? azt még senki sem tudja.

A' jobboldal napfényre bocsátott egy elvkifejtést, melyben három momentos dolgot találunk: t. i. indítványait a' jövő országgyűlésre egész általánosságban, melyeket bárki jobbról 's balról aláírhat; továbbá állását a' kormány 's — végül állását a' baloldal irányában.

Mi mező nyílik már most a' baloldalnak? Kimondja, elhatározza ez is állását előre a' kormány irányában? Ezt nem hisszük. E' téren igen bajos alternatívába juthatna; mert vagy multját kellene megtagadni; vagy igazolni, mit az ellenzék felől a' jobb oldal elvkifejtésében elmondott. E' körül legfőbb annyit tehetne nézetünk szerint, hogy erélyesen ellenmondhatna, olly általános éles 's szeretnők hiúni a' baloldal igen nagy részét nem illető vádnak, mi kimondott ellene „semmit a' kormánytól; mindent a' kormány ellen.“ Ezt elnézni hallgatag hiba volna.

Kimondja, elhatározza állását a' jobb oldal ellenében? Felvenni az odavetett keztyüt, ezt sokan lovagias dolognak tekintik, 's nem tagadjuk; de hol sergek vívnak egymás ellen, ott nem személyes bátorsága a' vezéreknek, de ügyes hadtactica dönti el a' esata sikerét, 's ennek fejében nem mindig helyes az ellenség első lövésére ágyúkkal felelni. Mi a' jobboldal föltétele — mert így akarják — „nem transzígálunk a' hazáért mindig, mert hisz mindnyájunknak jobbról 's balról jogunk 's kötelességünk a' hazáért tenni 's részben is kielégítettni.“ A' megemlétt elvkifejtés azon pontjára, mely kimondja: „semmit az ellenzékétől“ viszont azt felelnék: „mindent a' conservatívoktól, a' mi csak üdvös a' hazának 's kívánatos.“ Ez volna feleletünk.

Legfontosabb, de egyszerűs mind legnehezebb azon kérdések körüli eljárása a' baloldalnak, melyeket a' következő országgyűlésre előkészíteni akar. Mellőzve azt, hogy az ellenzéknek mint illyennek, vagy ha ez maradni akar kell e, lehet e pozitív kérdésekkel föllépni; mellőzve továbbá azon tárgyakat, melyeknek felhozása sajtókép 's kivárlólag a' baloldal hivatását teszik, de melyeket sem kellő óvatos tapintattal kiszemelni, sem helyes alakba önteni még most nem lehet; a' többiekre — ugynevezett haladási kérdésekre nézve — mit teend most a' baloldal?

Általánosságban marad, mint a' jobboldal?

Ekkor a' conservatívok teendőit fogná jobbadán elsorolni, tán határozottabb szavakban — például a' mi ott az „ország szükségének fedezésére megkivántató eszközök megszerzésének“ mondatik, azt egyenesen, a' d ó e z i m alatt fogná kijelentni; „a z u r b é r i v i z s z o n y o k b ó l i k i h o n t a k o z á s t “ egyenesen „örök váltáságnak“ stb. némelyeket kihagyni, másokat bevenni. Azonban nincs sem bal sem jobb oldalon megpendíthető kérdés, mely általánosan szükségnek ne ismertetnék el; de nem is itt kezdődik a' pártok elágazása, a' külön szakadás.

Az a' d ó z á s t halaszthatlanak; „a z u r b é r i k i h o n t a k o z á s t “ sürgető szükségnek tekint mindenkik fél; közlekedési eszközöket, hiteltárt, bányatórvényt ohajtják egyiránt, 's így tovább. De a' részletek azok, hol a' külön szakadás kezdődik, 's mig ezen tere nem lépnek a' pártok, addig minden puffogtatás pusztá — üres demonstratio; higyük el — nem egyeb.

'S a' részletek?

Országgyűlés kapuja előtt állunk, midőn már a' főbb teendők részleteivel is legalább tisztában kellene lennünk. Azonban csak egy pillantás az eszmék mostani állására, mi legalább úgy látjuk, meggyőzhet mindenkit, hogy még a' főbb elvek iránt is annyi a' zavar, olly kevésé tisztultak

meg a' nézetek jobbról 's balról, hogy a' mely párt első lép elő a' kérdések utolsó részletekig való kifejtésével, az okvetlenül — falnak megy. Ne vegye senki rossz néven, de mi úgy látjuk, hogy sem egyik sem másik fél — és nem állítjuk, hogy mi — nincs ellátva azon adatokkal, melyek a' közelebbi kérdések részleteit meghatározzák. Pedig mig ide nem jutunk, mindig vakon lövöldözünk. Lássuk példában legfontosabb kérdésünk körül.

Évek teltek, mióta az a' d ó e z i m s z i u k s e g é r ó l, az adómentesség viszsza priviligiumáról, 's isten tudja miről hallunk declamatiókat, izgatásokat; elmondattot szászor az örök, egész igazság, hazánk roppant szükségéi, szívzorító elmaradásunk 's ezer szép dolgok az adó mellett; ellene mai napon kevés 's naponta kevesebb. De már most szeretnők tudni: mikint és mennyit? mert már ma ki kételkedik jobbról 's balról, hogy adózni kell és adózni fognak? Azonban hogy ez meglegyen még is, a' kérdés részleteitől függ — az az a' mikint 's mennyitől.

Mert indítványozunk például igen keveset, 's apró-zuk fel ezt is ezer szükségünk fedezésére alamizsnakép, avval mit sem állítunk elő; és az eredmény teher lesz, az az megnyert elv; könnyítés semmi. Nálunk pedig a' feladat az, hogy azon adót, melyet követelünk a' hazának, ismét egy investáljuk, hogy képessé tegyük hazánkfait nagyobb terhek 's nagyobb szerű országos investiók tételére.

Indítványozunk ellenben, mint egyik lap 20 milliót, bizonyosan tudhatjuk, hogy ebből semmi sem lesz; mert hisz ezt az ország meg nem bírja. Igen — meg nem bírja, ha bár hány szor hasonlítjuk egybe kiterjedését, népességét más országokéival. Illyen adó számtalan magyar családok subsistentiáját tamadja meg, 's a' törvény, mely e' tekintetben tovább megy a' h e l y e s m é r t é k n é l e l v i t a t h a t l a n n u l s z a m o s a d ó s s á g o k b a s ü l y e d t. Családok bukását decretálta. Ez ismét olly dolog, melynek nem egyedül jogi, de sajtószéri, magyará 's nemzeti ségí oldala is van. 'S a' mely magyar e' tekintetben könnyelmű, az vértünk ellensége. A' helyes mértéket pedig bizony nem cifra discussiók, szebbnél szebb oratóiók, hanem számok — pusztá, száraz számok — határozzák el 's helyes adatok.

De bár mint törjük is fejünket 's minden szempontokat kellőleg vegyünk számításba, a' végeredvény az leend, hogy az ország legsürgetőbb szükségéi vajmi nagyok; az a' d ó e z i m m e l l e t t e g y e n e s a d ó z á s a l a p j a n m e g b i r u n k, igen esekély. 'S bár mint építsünk egy helyesen rendezett hiteltár, vagy örök váltásági munkálatokból merithető segélyre, ez előre nem tehet csudákat, 's ha a' képességet valamivel neveli, a' szükség kielégítésére elegendő forrást koránsem nyit egyszerre.

Illy combinatiók — ha részleteileg véve átgondoljuk — 's mint j i d o m o s e m b e r e k e ' a' számvetéstől sem irtóznak, természetesen azon meggyőződéshez vezetnek, hogy a' közelebbi törvényhozás vagy lemond az ország szükségéinek fedezésére megkivántató eszközök sikeresbb beszerzéséről 's beelégzik morzsákkal; vagy a' direct adó eddig egyedüli útján kívül keres új jövedelmi forrásokat más uton.

Ezen más ut csak indirect, fogyasztási adó lehet. De ennek vajmikevés tárgya van szegény hazánkban, mert kevés ezikkünk van, mit káros következés nélkül megróhatnánk. Tán dohány, és pálinka egyedül.

Azonban hol állunk e' körül az eszmékben. Ha valaki a' dohányról mint szükségéinek fedezésének egyik legsikeresebb forrásáról szólna — mint nem szóltak eddig — már dohány monopolum, a' szomszéd áptók 's trafikák, ház és személykutatósi legborzasztóbb jelenetekkel telik meg fejünk 's „allarmot“ kellünk fel ellene a' nélkül, hogy a' d o l g o n a k m á s o l d a l a r ó l c s a k e g y h i g g a d t s z ó t h a l l o t t u n k v o l n a, vagy csak arról egy, csak egyetlen egy gondolkozott volna: vajjon azon félelmes dolgok kikerülhetlen kellekei e' a' dohány-ügynek? — A' kérdés előbb esik ellenszenvünk áldozatául, hogy sem egy higgadt pillanatot fordítánk átgondolására.

'S mit tesz a' journalistica?

Itt ágitál, fenyeget, int, ijesztget; amott hányja a' milliókat, mint a' ki számokat tanulni, de a' négy specieszhez még nem tud. Evvel bizony nem messze megyünk. Más nézetek rég fizetik a' tapasztalás díját, a' tudomány naponkint halad fejtegetéseiben, vajjon miért nem akarunk mi tanulni?

Ha egy külföldit tanácsért kérdenénk: hazánk szegény állapotában 's roppant szükségünk érzetében mit te-

gyünk? csatlakozni azt felelné: **adószatok.** Azonban mivel szegények vagyunk 's egyenes adót szükségünkhöz képest igen keveset bírnak, nem látva számunkra más módot, mint fogyasztási adót összekötni az egyenes adóval. De még azon elismert igazságokra is figyelmeztetne hihetőleg:

„hogyan az egyenes adó mindig a szegényebb osztályt nyomja a' vagyosabbak felett“ ellenben

„a' fogyasztási adó, ha nem első szükségű cikkekre vettetik, mindig a' szegényebb osztálynak adott kedvezés a' vagyosabb felett.“

Es ha aztán megemlítenék neki, hogy nálunk éppen a' népemberei lármáztak legcrimálisabban a' dohányadó ellen — elmosolyodnék önkénytelenül.

Illy zavarban állunk kérdésünk legfőbbikével az adóval. Az alapeszmék körül sem merül fel tiszta nézet. És míg a' dolog így áll, lehet pártnak apró részletekre menni?

Bizonyára nem. Ezt meg kell a' journalisticának előzni. Lapban nem baj, ha téveszmék, hibás felfogások, impracticus nézetek adatnak elő; ezt már megszoktuk; azt helyreigazítani, letisztítani a' vitaközök föladata; de ha párt impracticus irányokat mutat ki, 's pedig olly kérdések részleteiben — 's ezt ne feleddjük soha — minő az a' dő, örök-váltság, hiteltár 's a' t. hol a' végén számok döntenek, ott bizony önmaga veti el a' kockát jövődjé föltől. —

Mi ezért azt mondók vagyunk: a' demonstratio jobb lett volna ha elmarad; ha pedig már meg van, óvakodni kell a' részletektől, ezek még most más ténre valók. — Főleg pedig törekedjék minden hazafi arra, hogy ha már megtörtént a' ballépés, midőn tanácskozási helyett olly gyűlések tartatnak, hol minden inkább lehet, mint higgadt tanakodás, legalább ne legyen annak útóze új keserítés 's provocatio, de mennyire csak lehet békítés 's megnyugtatás.

Ez őszinte véleményünk

X.

TISZAÜGY.

Vélemény a' tiszavölgyi társulat pénzügyi, költségvetési 's beszédési eljárásának életbe léptetése iránt.

A' Tiszavölgyi rendezését olly széles értelemben, mint az felállított társulati uton, az érdekeltek pénzügyének alapjain, egy soha nem alkalmazott 's gyakorlatban ismeretlen általános törvény oltalma alatt nagyban megindítani gr. Széchenyi Istvánnak életében legmerészebb gondolata volt. Mert hogy egy egyszerű szabályozási vállalatot, melynek akkoriban még technikai lehetőségét is sokan kétségbe vonták, egy teljesen pénzetlen, vállalkozásokhoz szokatlan, érdekeit gyakran félreisméro nép között; olly uton, mely annyi ezer meg ezer érdekelt halfelfogásnak, érdektusának, beavatkozásnak tág kaput nyit; olly törvény mellett, melynek értelmezése felől mindjárt a' vállalat kezdetén a' legkitünőbb kapacitások megegyezni egyáltalában nem tudtak; hogy egy vállalatot, mely minden osztályok kivétel nélküli egyesített 's aránylagos részvétét 's közremunkálását, — mely a' Tiszavölgy annyi hatóságiban mindenre alkalmazandó pontos és szigorú fizetési rendezést föltételez; mely szoros rendet 's erélyes központi kormányzást nem nélkülözhet; hogy olly vállalatot — be nem várva a' törvényhozás részletes intézkedésekben adandó segélyét — valaki e' honban megindítani 's rendezni merjen, ehhez határtalanul több merészség mint számítás kelle. —

„Isten áldása van a' vállalaton, mely általa léte s ülé irá egy megye üdvözlő levelében, 's azok, kiknek az ügy bonyodalma némi sejtelmek voltak, e' hitben kerestek reményt az ügy sikeréhez, mit higgadt számítás nem igen adhatott. Sőt miután első felszólítása a' Tiszavölgy lakossinál olly általános lelkesedést ébresztett, 's a' várakozást, mely annyi meglepő készségben nyilatkozott, olly magasra feszíté; a' munkálatok megkezdésének elhalasztásáról többé szó sem lehet; noha általánosan érezte mindenki, hogy az ügy technikai 's műszerezési részletes kifejlesztésére a' kellő idő egy általában hiányzik.

A' debreczeni nagygyűlés jól érezte ezt, és egy kényelmes expedienst lelt mendedéket, midőn telhatalommal megbízta az érdekeltek egy válogatott testületét a' műszerezés részleteivel; mely testület mennyiben felelt meg a' közvárakozásnak, a' nyilvánosságának átadott idősítésokból bírálhatja meg a' közönség. Hogy e' megbízott testület a' rendezési elvek általánosságából az utolsó részletekig nem bocsátkozott le, természetes volt, mert tenni kelle inkább, mint hozsán tanakodni a' hanyatló nyár kényszerítő körülmények között, és midőn a' nagygyűlés augusztusi eloszlásakor szeptemberben már a' munka kezdetét bizonyosan várta a' Tiszavölgy, sem a' terv helyszínen megvizsgálva következőleg megállapítva, sem a' társulati műszerezésre semmi előkészület nem létezett még.

Ha ki a' társulat Sárospatakon és Tiszadobon készült rendezési munkálatát figyelemmel olvasta, észrevette, hogy abban a' legnagyobb gond a' társulat erős rendíthetlen hitelének ellátására van fordítva, mi a' társulat életföltétele. Azonban észrevette azt is, mennyire nem bízott a' központi választvány a' még gyakorlatban sohasem alkalmazott új pórlekedési rend kétes voltában, elannyira, hogy noha első megindításkor a' viszonyoktól kényszerítve egyes nagyobb érdekeltségek lelkesedésétől a' garantíák 's szerződvényeket elfogadta; de kimondá, hogy ez egyedül kivételes eset, mely ezentulra egyáltalában nem szolgál, 's már 1847ben megkezdendő munkálatra szükséges kölcsönt csak a' törvényes eljárás befejeztével adandja, hogy a' társulat hitelt a' pórlekedés bizonytalanságának ne tegye ki.

Ha ki a' megemlített garantíális szerződvények kétdedéseinek 's a' garantírozó birtokosok aggodalmának kölcsönös befolyását. Olly expedienst vala ez, mely utat tört, de mitől mindenik fél, minél örömebb szabadulna inkább ma mint holnap. Alapja lelkesedés, mely szigorral kezelve könnyen terhes gyümölcsöket teremhet, engedékenységgel vive megzavarhatja a' társulat pénzügyeit további kifejlesztésben. —

Igy érte el a' tiszavölgy a' folyó évet. És midőn eljött az idő, hol az újabb-kölcsön beruházásokat biztosabb alap tekintetéből a' bírói eljárás próbakövének kellene előbb keresztül vinni, hogysem annak kiadását a' társulat merészlené, ime eléáll a' népinség 's minden vidékek zaklató szöze; miáltal azon kilátás nyílik a' társulathoz, hogy rendkívüli munka-erőre számíva nagyobb szerű sikert teremthet 's egyszerű megkezdésénél nyújt módot a' fenyegető veszély elhárítására 's egyes áldás helyett kettőzött üdvöt hoz a' Tiszavölgynek.

Késni tehát nem lehet, nem szabad a' társulathoz. Kölcsönt adni kell, 's munkát kezdeni mihelyt csak lehet; azonban azt remélni, hogy a' bíró nagy kiterjedésű érdekeltségekben rögtön bár barátságos egység útján képes legyen a' költségvetés ezer bonyodalmit tisztára hozni, ez egyszerű önámítás volna. Másfelől miután a' társulat nem irgalmassági intézet, merő könyörületből könnyelműen hitelt ingó alapra 's a' garantíális szerződvények igen megzavarító alternatívát rejtő biztosítékra még ezután is fektetni, menthetlen eljárás volna.

Hozzájárul még ezekhez az is; hogy a' mérnöki osztály az év kezdetéig a' vidéki munkák technikai vezérletével elfoglalva levén, árterületi kiszámítás 's a' teendő költségvetés részletes adatait csak nem régiben vette munkálat alá 's a' nagygyűlés ideje elérkezék 's vele a' tavasz, míg e' munka kezükben leend. És ekkor mennyi adatnak leszünk birtokában? mindössze is: minden vízérdekletben hány hold, hány határ foglaltatik; minden határon az árter hány holdat teszen; mennyi költség esik kerekdeden minden holdra? Ennyi és semmivel több. De egy 125 nsz. mértődjű árternek hány és mily arányú gazdája van, következőleg fejenként ki mennyit fizet, ezt kifejlesztési anyai határokon, annyi közbirtokosságokban, annyi közösbirtokon, controversus helyeken, kevert nemes 's adózó területeken, rendbeszedetlen falvakban, annyi sok hatóságban; ezt kifejlesztési, 's e' föltől még az árterületet osztályozni is nem hetek, nem hónapok munkája. —

Sőt végre azon adatok, melyekkel a' társulat bír, évek hosszú sora alatt készülvén, azóta határok változtak, de az árterület viszonya is a' legutolsó két évbeni rendkívüli árvizek által sokképp változtak 's így kimutatásunk nevezetes módosításokat fognak szenvedni szükségképp, mi miatt azokra szigorúan csak akkor lehetne támaszkodni, ha pontos cadáster előzte volna meg, 's annak lennének eredményei. —

Igy tehát jelen viszonyok közt feladata a' társulathoz hitelt semmi áron nem kockáztatva rögtön nagy erővel a' munkához fogni minden pontokon, nem támaszkodva felmérésekre 's a' bírói eljárás bevézésére. —

Es itt állt a' társulat a' rubicon határainál. Azonban ne ijedjen meg senki: „Isten áldása van a' vállalaton, mely általa léte s ülé irá egy megye üdvözlő levelében, 's azok, kiknek az ügy bonyodalma némi sejtelmek voltak, e' hitben kerestek reményt az ügy sikeréhez, mit higgadt számítás nem igen adhatott. Sőt miután első felszólítása a' Tiszavölgy lakossinál olly általános lelkesedést ébresztett, 's a' várakozást, mely annyi meglepő készségben nyilatkozott, olly magasra feszíté; a' munkálatok megkezdésének elhalasztásáról többé szó sem lehet; noha általánosan érezte mindenki, hogy az ügy technikai 's műszerezési részletes kifejlesztésére a' kellő idő egy általában hiányzik.

BUDAPESTI NAPLÓ.

(Szinházi scénák). Egyen kérem, mondja meg nekem az úr: melyik ez-k közül az énekesek közül Szentpétery? — Biz urambátyám az nem énekel. — Kár, szerettem volna hallani. — Hát az a' szép fehérszemű ugyan kicsoda ott? — Az H. Nelli kisasszony. — Azt gondoltam Lendvayné; ugyan ne haragudjék, hogy kérdem: mért rántotta le az az énekes an-

nak a' szép kisasszonynak az újjáról a' gyűrűt? nem igen értem, mert nagyon cizrázta. — Mert szerepénél fogva azt hitte: hogy hú t e l e n lett hozzá? — De hát ki fog e világosodni? — Ki bizony. — Hát azt ugyan hogy híják, a' ki a' széket kihordja, meg behordja? — Az valami statista. — Statista? Hát az a' másik? — Az is statista. — Az is statista? És a' harmadik? — Szinte statista. — Um, három egy-testvér. Hát ez az ur kicsoda, a' ki itt czukros gesztenyét hord? — Ez a' czukrász. — Czukrász? Igen szép. — Csak nem a' czukrász? — Nem, hanem az szép: hogy a' lábamra hágott. Különös, hogy itt soha sem csegetnek felvonás előtt. — Biz az különös. — Nálunk háromszor is csegetnek. — Még itt nem jöttek rá. — De min! Hova tűnt a' botom? Ejnye! Kicsúszott a' kezemből, és sehol se látom, a' föld alá ment. — Biz az megcsik, lement a' lyukon — De hát minek ezek a' lyukak a' padlóban? ez csunya, hogy még ezeket sem bírják bedugdosni, ha mással nem, kukoricza tuskóval is bedughatnák. — Be ám, akkor aztán hordhatnák be a' meletet zsákkal. — En nem bánom, rájuk kiáltok: hogy adják vissza a' pálcámat! — Jó lesz jó. Epen ott a' rendező a' pályában, kiáltson fel neki, az mindjárt odaadja. — Ejnye ejnye.

Furcsa: mint történhetik az: hogy gyakran játék kezdete előtt is a' színház ajtajában rejtélyes subanczokat látni ácsorogva, kik a' parterrei belépti jegyeket tíz krajczárral olcsóbban árulják, mint benn a' pénztárnál, tizet, tizenötöt is egyszerre! Ki magyarázza ezt meg nekünk?

Egy fiatal férfi néha azon privát mulatságot szokta magának megszerezni a' színházban, hogy mikor legdurvább a' közönség, kiszemel: melyik sorban ül legtöbb és legszebb hölgy? s akkor megindul balról a' soron keresztül, mintha zártzseket keresné, végig eviczel az egész zártzsek soron 's jobbfelől ismét kijön. A' gonosz csont!

A' napokban Fehér Lila vendég szerepelt színpadunkon. Nagyon el volt rekedve szegényke. Bizony nagyon el volt rekedve.

Vahot Imre színművei egyike folyó hó 20án kerülend színpadra, legalább a' komáromi keleni járomi ezelt jövéndő.

Jövő vasárnap váci makedvelők adandják jövékony czélra Dégré Alajos „Félreismert lángészét“, köztük három pesti notabilis is leszen föllépendő. Az előadás e' szerint nagyon ad vivum lesz keresztül vive.

Körülbelül van két hete: hogy nem láttunk a' nemzeti színpadon vígjátékok (a' népszínműveket és a' vígan kiütött drámákat azok közé nem számíthatva). 'S jövéndőjük (és pedig minden boszorkányság nélkül) hogy a' jövő héten sem fognak illyesmben a' mi szemünk gyönyörködhetni. Hanem lesz két nap egymásután opera. — Énekes látványosság és opera. — opera és énekes látványosság: ezzel fordul fel a' repertorium. Még úgy járunk, hogy két legyet ütünk egy esapással: azaz két közönséget, (nyerünk e' vagy veszünk? az a' kérdés).

Igen czélszerű eljárás egyebiránt, hogy a' rendezőség gondoskodjon róla, miképp azok, kik a' színpadon mint betegek, gyöngéledők vannak fejlelente, estve egy pályában mind öszszgyűljenek, hogy a' közönség színről színré meggyőződhessek felőle, miképp szegények csakugyan — betegek. —

Mostanában néhány új díszítvényt látni színpadunkon 's a' rendezőség hiteltelen tudjuk, miképp jelenleg az igazgatóság Schilcher jelkűlföldi művészzel van alkudzásban, kis egészen új pompás előfüggőnyt, 's ezen kül egy iv alatt 30 új díszítvényt lesz festendő, miről is annak idejében a' közönség h' valóságos értesített fog, Bassistáról is leszen annak idejében gondoskodva, valamint vidéki művészek feléptetése föl, gazdag és ragyogó repertoriumról, színesek szorgalmatosságáról, az eddiginél czélszerűbb conservatoriumról, (szépen járnak, ha megkellene mondanunk: az eddigi milyen volt?) és több üdvös újításokról, mik mihelyt meg történnék, a' mint nem késtünk ezeket sürgetni, aként sietendünk viszont méltánylani.

A' német szükségsház (mint a' hogy ok nevezek) épülde már, még csak az a' kis kérdés van hátra: hogy hol? Csodalokunk kell rajt; hogy még senki sem jött azongondolatra, miképp annak igen szép és kényelmes és czélszerű és alkalmas helye lenne a' városház téren. Fur igazgató m'rad, kívánjuk mi is tiszta szívünkkel, mind neki, mind a' magyar színháznak ezt a' szerenését. Rott úr, az első comicus elhagyatja e' tisztelt társaságot, valamint Stözl is elhagyta, de Mink asszonyosság itt m'rad. Ohajtjuk: hogy ezentul is prim idonájja maradjon e' lelkes egyesületnek. Oh mi mindenkinék jót ohajtunk.

Genialis collegánk P. A. a' pesti hírlap újdonságirója, e' honorában komoly, komolyságában satyricus újdonságíró (ador a' napokban, (mint ezt előre megbeszélhetni szabadságunkba adott) a' temes-megyei oppositio tagj által nevezetes arany mellűvel fog megajándékozottani, mely megüdvöztetésben több érdemei között fölkép azon egy miatt részesülend: hogy Cs. E. uramat, ki bebizonyította: hogy a' magyar nemes miután a' vargának, a' husvágónak, a' postásnak, a' lustrának és a' többnek fizet — a' ki tu m'lik fizet — tehát im nár is directe a' dőzik, — a' két magyar hazának m' optima forma bemutatta, és bekoszorúta Valjon Cs. E. urat nem fogják e' az ő tisztelői szinte valamely kiütető ajánlékkal megdicsőíteni?

E' napokban hagyandja el a' sajtót 's mérsékelt áron minden biteles könyvkereske leszen kapható lesz b. Kemény Zsigmond Gyulai Pál ezimű történelmi nagy regénye: mire az olvasó közönségét ismételve figyelmeztetjük.

A' Vahot Imre által szerkesztett és kiadott „Magyar föld és népei eredeti képekben“ című folyóirat 6k füze is megjelent, 's ezzel a' folyam bezáratik; ha azonban e' közérdekeségű vállalat az olvasó közönség részéről biztosítani fog ez eddigiekhez hasonló menny. egű megrendelésekkel; vállalkozó ur az igen hasznos folyóiratot ismét megindítandja. Három pft. illy gyűjteményért nem sok pénz. —

Megjelentek Heckenast Gusztávnál Jósika Miklós legu-
jabb művei, Regényes képleték 3 kötetben, ára 3 pft; Lesz
szerencsénk legközelebbi számunkban e' művekről, melyek-
ben az ismert költőnek egészen új tájakra vezető szellemé-
vel találkozánk, bővebben szólani.

Megjelentek Pozsonyban 's minden hiteles könyváru-
s-nál kaphatók a' tulajdonos kiadó Kaliwoda József által, kit
mint derék honfőrtető vállalkozó könyvárusaink egyikét e-
gész méltánnyal ajánlunk a' közönség érdemelt figyelmébe:

Kedélyes olvasmány az ifjuság és családok számára
Pozsonyban 1846. Schmid Ferencz betűivel fordította Nie-
ritz Gusztáv után Szilvágyi József 5 kötet. Kaliwoda József
tulajdona. Mindenik egy lametszettel csinos borítékba fűzve
40 kr. pp.

Szerelmesek levelezője. Puháta Antaltól. Pozsony. Ka-
liwoda J tulajdona.

A' nőnem befolyása hazánk multjára. Regényes kro-
nika, írta Remellay Gusztáv. Pozs. Kaliwoda J tulajdona. ☉

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

SZATMÁRMEGYÉNEK folytatva tartott közgyülé-
sén még a' következő érdekesebb tárgyak kerültek szó-
nyegre, 's döntettek el: 1) Borsod levele, a' bevándorlások-
kat korlátozó nem pártoltatott.

2. Zágrábmegyének a' turopolyai gróf hivatalától
felfüggesztése miatti sérelmét panaszoló levele — hoszas
vita után a' választványhoz utasított.

3. Torda, A. Fejér levelei, melyek a' részek visz-
szacsalótlósági elállásra, 's e' helyett inkább egész Erdély-
nek Magyarországi uniójára felhívják a' megyét; mivel a'
részek visszacsatolására már törvény van, ahöz ragaszkod-
unk, de örömmel pártoljuk az uniót is.

4. Hogy az országgyűlési költségek kivetésére jö-
vendőre biztosabb alap legyen, elhatározottat a' megye
minden helységeinek egy év alatti felmérése.

5. Első alispán Korda Lőrincz előterjeszté: hogy a'
megye fogházában jelenleg 219 rab van, azok közül csak
75 van a' maga kenyere. — E' szük termésidején azoknak
kenyer sütésök iránt az orvosokkal tanácskozá, azon e-
redvényre jött: hogy ha az eddigi kenyerekre fele tengeri
vagy mále más fele rozs fordítatik, a' megye 817 forintot
gazdálkodik meg. — A' rendek méltányolták az első alis-
pán ebéli buzgó munkásságát.

6. A' közmunkák tárgyalásánál ismét a' töltések igazi-
tása miatt hoszasan magyarázták az új törvényt — örö-
met szeretnék felelni a' birtok 's haszon arányt, holott
csak rendkívüli esetben lehet személyenkint, minden nagy
esetben a' haszon és birtok arányt rendeli a' törvény meg-
tartani. Küldöttség nevezetett az érdekelt helységeknél
kimutatására. E' tárgynál a' főjegyző indítványt tett, hogy
az eddig ellátott malomgátakat ismét engedné meg a'
megye. E. M. csudálkozott illy öszery indítványon, ha ugy-
mond nem 1847ben hanem 847ben egy ezer évvel ezelőtt
indítványozná, nem csudálnám.

Ugyanez alkalommal a' tiszai ülésben a' Tiszaszabá-
lyozó társulat középponti igazgatójának a' Pesten tartandó
nagygyűlésre meghívó levele következtében határozta-
tott: —

Báró V é c s e y Miklós főisp. és kir. hétszem. táblai
bíró ő nga, D o m a h i d y Gedeon és L u b y Zsigmond
ezen társulati osztálynak és érdekeinek a' pesti nagygyűlés-
en leendő képviselésére kéressenek meg, 's a' társulati al-
lapszabályok tárgyalását és megalapítását azon elvekhez
képest, melyek a' debreczeni gyűlésre küldött követeknek
utasításul adtak, eszközöljék, — hozzá téve, hogy ezen
vidéknek érdeke nem egyedül töltésügyi rendszert, hanem
Tokajon innen Tiszabecsig a' Tiszán átvágásokat is kíván-
ván; továbbá ezen osztály tagjait inkább a' mellék folyók
mint a' Tisza rendezése érdekelné: ezen érdekeknek elő-
segítése nélkül a' társulathoz munkás részt alig vehetnek.

K o r d a Lőrincz első alispán ur K o v á c s Lajos
közpponti igazgatónak f. év jan. 30-ról 105. sz. a. hozzá in-
tézett levelét, melyben a' megye mult évi decemberi fel-
terjesztésére válaszul a' társulati osztállyal tudatni kíván-
ja, hogy részére a' körébe tartozó munkálatokra 50,000
pengő forint a' közpponti választvány által kölcsönkép ajánl-
tatott, bemutatván, egyszermind a' levélnek a' szatmári
vizek rendezését érdeklő nem egészen hivatalos részét,
a' társulat tájékozásul, figyelembe ajánlotta: határozottat:
A' társulati alapszabályok elkészülte és az utasításba kifejt-
ett érdekek tárgyalása és kielégítése előtt ezen osztály
magát a' közpponti választvány kívánatához képest nem a-
lakíthatván, mint nem műszerezett osztály az ajánlott ösz-
veget ezuttal fel nem veheti. *)

*) Különös dolgok ezek mégis. Decemberben inségtől
föltette a' megye népét 's tiszai munkára pénzt kívánt; a' ti-
szavölgyi társulat 50,000 pftot ajánl; 's most fel nem vehe-
kit. Miért? Tán azt gondolják azon kegyeskedő urak, hogy a'

ZÁGRÁB mártius 4kén 1847. Évnegyedes közgyü-
lésünk február 20kán vette kezdetét főispáni elnöklet alatt.
Az utolsó tisztújítás óta alig volt olly népes gyűlésünk, mint
a' jelen. A' közügyek iránti meleg részvételt tanúsító ren-
dek közt még nem látott arcok tünedeztek föl; és a' már
„nemzeti“ nevet monopolisáló párt egyik agg mentora 's a'
még fel nem talált tudományok képviselője — egy comis
voyageur — ritka megjelenésökkel, nagyszerű események
fejlődését gyanították velünk. Azonban a' roppant kisseb-
ség szomorú érzete csakhamar meghusitá a' „nemzeti“
párt magasztos álmait. —

Mlgos elnökünk mérsékelt, higgadt tanácskozára hiva-
ta fel a' rendeket, ajánlá a' vélemények iránti kölcsönös tü-
relmet, mint az egyetértés fő tényezőjét.

A' tanácskozás első tárgya egy a' mult évi december
23-ról 19930/970d. szám alatt kelt kegy. k. leirat lón; mely
a' megyének m. é. november 20kán tartott közgyűléséből
Turmezóban működő kir. biztos eljárása ellen tett felter-
jesztését rosaszalja, 's az ez ügyben már kiadott udvari ren-
delvényekhez továbbá is ragaszkodik. — J. A. Turmezó
felfüg: grófia nem szándékozik bővebben taglalni a' kir.
biztosnak eddigi eljárását; felirtak az ellen több ízben a' me-
gye rendei, 's a' kerület sérelmeinek orvosoltatását körle-
velekben is sürgették. De nem mulaszthatja el megemlíteni
Turmezó jelen szomorú helyzetét; ugyanis miután a' kerü-
let helyettes grófia, hivatalát önkint letette, a' kir. biztos —
a' helyett hogy e' hivatal betöltése végett közgyűlést tüzött
volna ki — a' kerület tudta és befolyása nélkül, a' törvény-
ben 's szabadalmakban gyökerezett szabad választási jog-
nak sérelmével, helyettes gróftot nevezett ki, (ki a' kerület
pecsétje nélkül, — mely maig is az elébbi hivatalnok
kezei közt van — de a' bírói esküt sem tevén le, nem is
működhetik) a' közgyűlések tartása eltöltvén, a' közigaz-
gatás rendes folyásában megakasztott 'stb. — Felhívja
a' rendeket hogy Turmezót, — a' h o r v á t nemzetnek e'
gyöngyét, melynek fejedelmek 's közhaza iránti tántorithat-
lan hűségét számos kir. levelek tanúsítják — vegyék olta-
lom alá. Alázatos felírás által megkérendőnek véli ő felsé-
gét: mikint a' kir. biztost működésének mielőbbi befejezé-
sére utasítani méltóztassék, hogy Turmezó alkotmányos ál-
lásába visszahelyeztessék. — Elnök ő mlga megyénknek
a' kir. biztos működés körüli eljárását bővebben fejteget-
vén, a' fejedelmek iránti hűségéből, 's a' következetesség
szempontjából kiindulva, oda nyilatkozott: kéressék meg ő
felsége alázatos felírás által, hogy a' kir. biztost a' nyomo-
zás mielőbbi befejezésére utasítani méltóztassék, hogy Tur-
mezó régi törvényes, és szabadalmas állásába visszatéte-
sék, 's a' vádolt egvedek ártatlanságukat bebizonyíthassák.
Melly elnöki kijelentés — többszöri felhívásra — egy szó-
val sem ellenezetvén, szórol szóra v é g z é s e r e j é r e
e m e l t e t e t t.

Olvastott a' helytartó tanácsintézkvény, melyben
— a' legközelebbi országgyűlésen tartandó nádor válasza-
tásig — I s t v á n főherczegnek kir. helytartóvá nevezte-
tése közöltetik. Zágráb megye rendei kitérő „é l j e n e l
fogadták e' kinevezést. Hála felírást intéznek ő felségéhez,
ki újabb dicső tanúságát adá azon készségeknél, mennyire
siet a' nemzet közhajtságával találkozni, István főherczeg
iránti forró ragaszkodásukat tisztelgő iratban tolmácsol-
landják. Özvegy M á r i a D o r o t t y a ő felségének a' nagy
veszteség feletti fájdalmait külön levélben osztják. Végre a'
megdicsőült nádornak a' közhaza boldogítására irányzott
félszázados érdemeit örök emlékül jegyzőkönyvbe igtatják.

A' megye belállapotáról tett évnegyedes alispáni je-
lentés folytán a' hegyi járásban mutatkozó inség felhívta a'
rendekfigyelmét, és intézkedését; 's miután már két ura-
dalom részéről az inséggel küzdők számára tetemes lelmi
szerek szolgáltattak, a' kamara is — mint a' hegyi járás-
ban főbírtokos — hasonló adakozásra felkérteni rendeltet-
tett; a' járásbeli tisztviselők pedig oda utasítottak: hogy gon-
doskodjanak a' hegyi lakosoknak keresetmódra alkalmat
nyújtani.

A' közmunkák öszszeírásával megbízott választvány
munkálata felolvasatván, kellő foganatosítás végett az ille-
tő tisztviselőknek kiadatott.

A' megyeház mielőbbi felépülésének kiáltó szükségét
főispán ő mlga is sulyosan érezvén, a' választványt eddigi
eljárásának bemutatására fölívta, 's az aránylag kinevezett
költségek hátra lévő részének, nem kényszerítőleg, de a-
mugy jó móddal behajtását ajánlá.

Egy turmezei nemesnek a' megyei törvényszék elébe
lett idéztetése folytán J. A. Turmezó grófia ugy vélekedett:
hogy a' kérdéses egved a' kerület hatósága alá tartozván,
a' megye által felszólítandó lenne Turmezó a' kellő eljárás

tv. társulat majd könyörögni, r. m. ánkodni fog, hogy pénzt
vegyék föl; igen csalatkozunk. Csak aztán hagynák ki a' szeg-
ény népet a' játékból.

Szerk.

végett. És kitért a' s z e n v e d é l y, mely az első napi
gyűlésben csak azért szált magába, hogy ma kétszeres e-
rővel romboljon a' békes szellem fölött. Az u. n. illyr párt
részéről Sz. Zágráb v. bírja emelt szót: „ő régi veréb, (an-
tiquus passer) de nem emlékezik, hogy Zágrábmege va-
laha Turmezó k ö z s é g é v e l (communitas) levelezett
volna, a' járásbeli szolgabíró tiszte tudósítani a' kerületet.“
Mire J. A. megjegyzté: „valamint ő az előtte szöllőnek illő
czímet megadja, ugy méltán követeli tőle, hogy Turmezó-
nek is szabadalmiban gyökerezett 's törvénybe is foglalt
„k ö z s é g“ (universitas) czímet adja meg. Egyébiránt
biztosítja az előtte szólt, hogy Zágrábmege, 's a' többi
törvényhatóságok Turmezóval folytonosan leveleznek.“ —
A' „közönség“ czímet azzal akarta igazolni az érdekelt
szónok: hogy a' kerület pecsétjén is „communitas“ van kö-
rüli írva. Mire J. A. ezen észrevételt tevő: Horvátország pe-
csétjén illy körüírás van „sigillum nobilium Slavoniae,“ 's
kinek jutott eszébe a' competens czímet „regnum Croatiae“
elvitázní? — A' m i n d i n k á b b n ö v e k e d ő
zajt, 's keserű kifakadásokat végre lecsilapítá az elnöki ki-
jelentés: „Zágrábmege Turmezó közönségével mint tör-
v é n y h a t ó s á g g a l e z e n t u l i s, mint ura d a l o m m a l
a' járásbeli szolgabíró levelezend.“

Még nagyobb szenvedéllyel, 's egész erejének meg-
feszítésével erőködött az u. n. illyr párt, a' megye által több
egvedek ellen (kik utolsó tisztújítás alkalmával hamis meg-
bízó levelek készítésében tapasztaltattak) rendelt közke-
reseteket megszüntetni. A' horvát párt részéről megjeg-
yeztetett: hogy világosan bebizonyított tényeket nem sza-
bad olly könnyen a' törvény büntető súlya alól kivenni, 's a'
vádoltaknak áll érdekében, hogy a' közkeresetek meg ne
szüntessenek, alkalmat szolgáltatván nekik, legfelsőbb hely-
en ártatlanságukat bebizonyíthatni. P. Fr. Varasdmegye
főjegyzője a' kibékülés szempontjából ajánlá a' közkerese-
tek megszüntetését. J. A. hajlandó a' kibékülésre, 's örülni
fog, ha P. F. Varasdmegyében fog a' kibékülés mellett szót
emelni. Végzés lón: a' megye rendei az erdelt közkerese-
tektől nem állnak el, 's az akták legfelsőbb helyre ter-
jesztetnek.

Majd a' megyei törvényszék által tetemes pénzősz-
szeg és kötelezvények elorzásában tapasztalt, 's számos hi-
teles tanuk vallomása után sulyosan terhelt ügy-
véd folyamodása lón tanácskozá tárgya, ki currentálta-
sának megszüntetését kéri. Az alkotmányos horvát párt ré-
széről többen olly értelemben nyilatkoztak, hogy miután a'
kérdéses egved ellen újabb hiteles próbák legfelsőbb hely-
re terjesztettek, — az ezekre érkezendő válaszig — ma-
radjon függőben ez ügy.

De az u. n. illyr pártiak hihető a' kibékülés hatalmas
szellemétől áthatva — J. ügyvéd védelmére szórták a'
mézes szavakat; nem is csuda. — Vádolták a' megyei
törvényszéket, 's a' legfelsőbb rendeletek iránti engedet-
lenséget emlegették.

Különösen egy szónokot — pártmámora nagyon is
elragadott, 's m i e s u d á l k o z t u n k, — mert ha
az érdemes szónok visszazagondolt volna az 1843dik évben
kiadott helytartói rendelvnyre, mely épen az ő jellemét
nem igen tiszta fényben ábrázolja — igaztalan vádjait al-
kalmasint alább hangolja. M. T. a' független tisztviselő tántorithat-
lan hűséggel viseltetik fejedelmek iránt, de szent e-
lőtte az alkotmányos szabadság 's a' nemzetnek világos tör-
vényinkben gyökerezett azon joga, mely szerint felsőbb
rendelvnyek ellen folyamodhat a' trón elébe, a' nélkül,
hogy engedtelenség vagy hűtlenség bünébe esnék. Azok-
nak, kik most engedelmességgel, hűséggel kérkednek, csak
azt feleli: bizik a' mindenható istenben, hogy meghozza az
időt, mikor majd a' kir. biztosi munkálatokból kiderülend:
ki engedelmes, ki hűséges alattvaló. — J. L. táblabíró 's
előadása folytán azon végzés keletkezett: hogy addig, míg
a' megyének legfelsőbb helyre terjesztett újabb hiteles a-
datára válasz érkezend, J. ügyvédnek köröztetése felfüg-
gesztetik, miről az illető törvényhatóságok értesítendők.
(Folyt. köv.) Rendes levelező.

BUDA. A' bizottsági tagok ezen kimerítő jelentése,
's az abban felhozottak megfontolása után a' vál. polgárság
meggyőződött arról, miszerint a' létező körülmények közt
csakugyan nincs mód, mely által a' fent érdeklött bor-be-
hozatali tilalmat sikeresen foganatosítani lehetne.

Melly meggyőződés után nem maradt más hátra,
mint arról tanácskozní: mikint lehetne ezen, a' város min-
den lakosira annyira fontos borbehozatali ügy feladatát az
adózők javára legbiztosabban megoldani?

Ezen kérdés megoldására zsinórmértékül használta
a' v. polgárság a' borbehozatalára kitűzött 's legközelebb
lefolyt 6 próba évet, és ezeket megelőző időkben szerzett
tapasztalást, 's végre dicső emlékeztető I. Leopold által
1703. évi octob. 25én e' főváros részére kibocsátott sza-
badalmat.

Mi a' tapasztalást illeti, ez ugyan tanúsítja, hogy a'

gyünk? csálhatlanul azt felelné: **adószatok.** Azonban mivel szegények vagyunk 's egyenes adót szükségünkhez képest igen keveset birunk, nem látva számunkra más módot, mint fogyasztási adót öszszekötöni az egyenes adóval. De még azon elismert igazságokra is figyelmeztetne hihetőleg:

„hog az egyenes adó mindig a' szegényebb osztályt nyomja a' vagyosabbak felett“ ellenben

„a' fogyasztási adó, ha nem első szükségű cikkekre vetetik, mindig a' szegényebb osztálynak adott kedvezés a' vagyosabb felett.“

Es ha aztán megemlitenék neki, hogy nálunk éppen a' népemberei lármáztak legcrimínálisan a' dohányadó ellen — elmosolyodnék önkénytelenül.

Ily zavarban állunk kérdésünk legfőbbikével az adóval. Az alapeszmék körül sem merül fel tiszta nézet. És mig a' dolog így áll, lehet pártnak apró részletekre menni?

Bizonyára nem. Ezt meg kell a' journalisticának előzni. Lapban nem baj, ha téveszmék, hibás felfogások, in-practicus nézetek adatnak elő; ezt már megszoktuk; azt helyreigazítani, letisztázni a' vitaközök föladata; de ha párt in-practicus irányokat mutat ki, 's pedig oly kérdések részleteiben — 's ezt ne feleddjük soha — minő az a' dő, örök-váltság, hiteltár 's a' l. hol a' végén számok döntenek, ott bizony önmaga veti el a' kockát jövődjé fölött.

Mi ezért azt mondók vagyunk: a' demonstratio jobb lett volna ha elmarad; ha pedig már meg van, óvakodni kell a' részletektől, ezek még most más ténre valók. — Főleg pedig törekedjék minden hazafi arra, hogy ha már megtörtént a' ballépés, midőn tanácskozány helyett oly gyűlék ez et tartatik, hol minden inkább lehető, mint higgadt tanakodás, legalább ne legyen annak útóze új keserítés 's provocatio, de mennyire csak lehet békítés 's megnyugtás.

Ez őszinte véleményünk X.

TISZAÜGY.

Vélemény a' tiszavölgyi társulat pénzügyi, költségvetési 's beszédési eljárásának életbe-léptetése iránt.

A' Tiszavölgyi rendezését oly széles értelemben, mint az felállított, társulati uton, az érdekeltek pénzerejének alapjain, egy soha nem alkalmazott 's gyakorlatban ismeretlen általános törvény oltalma alatt nagyban megindítani gr. Széchenyi Istvánnak életében legmerészebb gondolata volt. Mert hogy egy nagyszerű szabályozási vállalatot, mellynek akkoriban még technikai lehetőségét is sokan kétségbe vonták, egy teljesen pénztelen, vállalkozásokhoz szokatlan, érdekeit gyakran félreismerő nép között; oly uton, melly annyit ezer meg ezer érdekelt halfelfogásának, érdektusának, beavatkozásának tág kaput nyit; oly törvény mellett, mellynek értelmezése felől mindjárt a' vállalat kezdetén a' legkitűnőbb kapacitások megegyezni egyáltalában nem tudtak; hogy egy vállalatot, melly minden osztályok kivétel nélküli egyesített 's aránylagos részvétét 's közremunkálását, — melly a' Tiszavölgyi annyi hatóságban mindenki alkalmazandó pontos és szigorú fizetési rendezést föltételez; melly szoros rendet 's erélyes központi kormányzást nem nélkülözhet; hogy illy vállalatot — he nem várva a' törvényhozás részletes intézkedésekben adandó segélyét — valaki e' honban megindítani 's rendezni merjen, ehaz határtalanul több merészség mint számítás kelle. —

Isten áldása van a' vállalaton, melly általa létesül irá egy megye üdvözlő levelében, 's azok, kiknek az ügy bonyodalmiról némi sejtelmek voltak, e' hitben kerestek reményt az ügy sikeréhez, mit higgadt számítás nem igen adhatott. Sőt miután első felszólítása a' Tiszavölgyi lakossinál oly általános lelkesedést ébresztett, 's a' várakozást, melly annyit meglepő készségben nyilatkozott, oly magasra feszíté; a' munkálatok megkezdésének elhalasztásáról többé szó sem lehet; noha általánosan érezte mindenki, hogy az ügy technikai 's műszerezési részletesb kifejtésére a' kellő idő egy általában hiányzik.

A' debreczeni nagygyűlés jól érezte ezt, és egy kényelmes expedienstben lett menedéket, midőn telhatalommal megbizta az érdekeltek egy válogatott testületét a' műszerezés részleteivel; melly testület mennyiben felelt meg a' közvárákozásnak, a' nyilvánosságának átadott tduósításokból bírálhatja meg a' közönség. Hogy e' megbízott testület a' rendezési elvek általánosságából az utolsó részletekig nem bocsátkozott le, természetes volt, mert tenni kelle inkább, mint hosszan tanakodni a' hanyatló nyár kényszerítő körülményei közt, és midőn a' nagygyűlés augusztusi eloszlásakor szeptemberben már a' munka kezdését bizonyosan várta a' Tiszavölgy, sem a' terv helyszínen megvizsgálva következőleg megállapítva, sem a' társulati műszerezésre semmi előkészület nem létezett még.

Ha ki a' társulat Sárospatakon és Tiszadobon készült rendezési munkálatát figyelemmel olvasta, észrevette, hogy abban a' legnagyobb gond a' társulat erős rendíthetlen hitelének előállítására van fordítva, mi a' társulat életföltétele. Azonban észrevette azt is, mennyire nem bizott a' központi választvány a' még gyakorlatban sohasem alkalmazott új pörlekedési rend kétes voltában, elannyira, hogy noha első megindításkor a' viszonyoktól kényszerítve egyes nagyobb érdekeltségek lelkesedésétől a' garantiák 's szerződvényeket elfogadta; de kimondá, hogy ez egyedül kivételes eset, melly ezentulra egyáltalában nem szolgál, 's már 1847ben megkezdendő munkálatra szükséges kölcsönt csak a' törvényes eljárás befejeztével adandja, hogy a' társulat hiteltel a' pörlekedés bizonytalanságának ne tegye ki.

— Ha ki a' megemlített garantialis szerződvény megolvas-ta, megéli benne a' központi választvány kétkedéseinek 's a' garantáló birtokosok aggodalmának kölcsönös befolyását. Oly expedienst vala ez, melly utat tört, de mitől mindenik fél, minél örömeztőbb szabadulna inkább ma mint holnap. Alapja lelkesedés, melly szigorral kezelve könnyen terhes gyümölcsöket teremhet, engedékenységgel vive megzavarhátja a' társulat pénzügyeit további kifejlődésében. —

Igy érte el a' tiszügy a' folyó évet. És midőn eljött az idő, hol az újabb-kölcsön beruházásokat biztosabb alap tekintetéből a' bírói eljárás próbakövének kelle előbb keresztül vinni, hogysem annak kiadását a' társulat merészené, ime eléáll a' népinség 's minden vidékek zaklató szö-zata; miáltal azon kilátás nyílik a' társulathoz, hogy rendkívüli munka-erőre számítva nagyobbszerű sikert teremthet 's egyszersmind legezelszerűben nyújt módot a' fenyegető veszély elhárítására 's egyes áldás helyett kettőzött üdvőt hoz a' Tiszavölgynek.

Késni tehát nem lehet, nem szabad a' társulathoz. Kölcsönt adni kell, 's munkát kezdeni mihelyt csak lehet; azonban azt remélni, hogy a' bíró nagy kiterjedésű érdekeltségekben rögtön bár barátságos egyesség útján képes legyen a' költségvetés ezer bonyodalmi tisztára hozni, ez nagyszerű önámítás volna. Másfelől miután a' társulat nem irgalmassági intézet, merő könyörületből könnyelműen hiteltel ingó alapra 's a' garantialis szerződvények igen megszomorító alternatívát rejtő biztosítékira még ezután is fektetni, menthellen eljárás volna.

Hozzájárul még ezekhez az is; hogy a' mérnöki osztály az év kezdetéig a' vidéki munkák technikai vezérletével elfoglalva levén, árterületi kiszámítás 's a' teendő költségvetés részletes adatait csak nem régieben vette munkálat alá 's a' nagygyűlés ideje elérkezik 's vele a' tavasz, mig e' munka kezünkben leend. És ekkor mennyi adatnak leszünk birtokában? mindössze is: minden vízérdekletben hány hold, hány határ foglaltatik; minden határon az árter hány holdat teszen; mennyi költség esik kerekeden minden holdra? Ennyi és semmivel több. De egy 125 nsz. mértföldnyi árternek hány és mily arányu gazdája van, következőleg fejenként ki mennyit fizet, ezt kifejleszteni annyi határokon, annyi közbirtokosságokban, annyi közösbirtokon, contro-versus helyeken, kevert nemes 's adózó terrenumokon, rendbeszedetlen falvakban, annyi sok hatóságban; ezt kifejleszteni, 's e' föltét még az árterületet osztályozni is nem hetek, nem hónapok munkája. —

Sőt végre azon adatok, mellyekkel a' társulat bír, évek hosszú sora alatt készülvén, azóta határok változtak, de az árterület viszonya is a' legutolsó két évbéli rendkívüli árvizek által sokkép változtak 's így kimutatásink nevezetes módosításokat fognak szenvedni szükségkép, mi miatt azokra szigoruan csak akkor lehetne támaszkodni, ha pontos cadáster előzte volna meg, 's annak lennének eredményei. —

Igy tehát jelen viszonyok közt feladata a' társulathoz hiteltel semmi áron nem kockáztatva rögtön nagy erővel a' munkához fogni minden pontokon, nem támaszkodva felmérésekre 's a' bírói eljárás bevégzésére. —

Es itt állt a' társulat a' rubicon határinál. Azonban ne ijedjen meg senki: „Isten áldása van a' vállalaton, melly általa létesül“ a' szellem melly e' bonyodalmas ügy tömkelegébe vezetett, bírja a' kivezérő fonalat is, 's daczára annyi ellenséges körülményeknek eljuttat biztosan azon utra, mellyen indulva a' „Tiszügy“ biztos feltartóztatlan kifejlése nem leend kérdés többé, 's mellyen e' vállalat bizonyosan betöltendi mind azon nagyszerű hivatását, melly alkotójának jóslatszerű sejtelmében lebegett, midőn bizva e' nemzet fölgyulásában legmerészebb gondolata agyán keresztül villant. (Folytatom.) K.

BUDAPESTI NAPLÓ.

(Színházi scénák). Ugyan kérem, mondja meg nekem az úr: mellyik ez-közül az énekesek közül Szentpéter? — Biz urambátyám az nem énekel. — Kár, szerettem volna hallani. — Hát az a' szép fehérszemű ugyan kicsoda ott? — Az H. Nelli kisasszony. — Azt gondoltam Lendvayné; ugyan ne haragudjék, hogy kérdem: miért rántotta le az énekes an-

nak a' szép kisasszonynak az újjáról a' gyűrűt? nem igen értem, mert nagyon cizfrázta. — Mert szerepénél fogva azt hitte: h o g y h ú t e l e n lett hozzá? — De hát ki fog e világosodni? — Ki bizony. — Hát azt ugyan hogy híják, a' ki a' széket kihordja, meg behordja? — Az valami statista. — Statista? Hát az a' másik? — Az is statista. — Az is statista? És a' harmadik? — Szinte statista. — Um, három egy-testvér. Hát ez az ur kicsoda, a' ki itt czukros gesztenyét hord? — Ez a' czukrász — Czukrász? Igen szép. — Csak nem a' czukrász? — Nem, hanem az szép: hogy a' lábamra hágtott. Különös, hogy itt soha sem csengetnek felvonás előtt. — Biz az különös. — Nálunk háromszor is csengetnek. — Még itt nem jöttek rá. — De nini! Hova tűnt a' botom? Ejnye! Kicsúszott a' kezemből, és sehol se látom. a' föld alá ment. — Biz az megesik, lement a' lyukon — De hát minek ezek a' lyukak a' padlóban? ez csunya-ság, hogy még ezeket sem bírják bedugdosni, ha mással nem, kukorica tuskóval is bedughatják. — Be ám, akkor aztán hordhatják be a' meleget zsákkal. — En nem bánom, rájok kiáltok: hogy adják vissza a' pálczámat! — Jó lesz jó. Epen ott a' rendező a' páholyban, kiáltson fel neki, az mindjárt odaadja. — Ejnye ejnye.

Furcsa: mint történhetik az: hogy gyakran játék kezdeté előtt is a' színház ajtajában rejtélyes sühancokat látni ácsorogva, kik a' parterrei belépti jegyeket tíz krajczárral olcsóbban árulják, mint benn a' pénztárnál, tízet, tizenötöt is egyszerre! Ki magyarázza ezt meg nekünk?

Egy fiatal férfi néha azon privát mulatságot szokta magának megszerezni a' színházban, hogy mikor legsűrűbb a' közönség, kiszemel: mellyik sorban ül legtöbb és legszebb hölgy? 's akkor megindul halfélrel e' soron keresztül, mintha zártzékét keresné, végig eviczel az egész zártzék soron 's jobbfelől ismét kijön. A' gonosz esont!

A' napokban Fehér Lila vendég szerepelt szinpadunkon. Nagyon el volt rekedve szegényke. Bizony nagyon el volt rekedve.

Vahot Imre színművei egyike folyó hó 20án kerülend szinpadra, legalább a' komáromi kalen János ezt jövőndli.

Jövő vasárnap vaczi makedvelök adandják jótékony czélra Dégré Alajos „Félreismeret lángészét“, köztük három pesti notabilt is leszen föllépendő. Az előadás e' szerint nagyon ad vivum lesz keresztül vive.

Körülbelül van két hete: hogy nem láttunk a' nemzeti szinpadon vígjátékok (a' népszínműveket és a' vigan kiűtött drámákat azok közé nem számíthatva). 'S jövőndliük (és pedig mindenhoszorkányság nélkül) hogy a' jövő héten sem fognak illyesmben a' mi szemeknk gyönyörködhetni. Hanem lesz két nap egymásután opra. — Enekes látványosság és opra. — opera és énekes látványosság: ezzel fordul fel a' repertorium Még ugy járunk, hogy két legyet ütünk egy csapással: azaz két közönséget, (nyerünk e' vagy veszünk? az a' kérdés).

Igen czélszerű eljárás egyébiránt, hogy a' rendezőség gondoskodjék róla, mikép azok, kik a' szinlapon mint betegek, gyöngéledők vannak fejelentve, eszve egy páholyban mind öszszegyűljenek, hogy a' közönség színről színré meggyőződhessek fölöle, mikép szegénykéek csakugyan — betegék. —

Mostanában néhány új díszítványt látni szinpadunkon 's a' rendezőség föltételez, mikép jelenleg az igazgatóság Schilcher jelkűlföldi művészzel van alkudzásban, kis egészen új pompás előfűgőnyt, 's ezen kül egy iv alatt 30 új díszítványt lesz festendő, miről is annak idejében a' közönség h' valatosan értesítetteti fog. Bassistáról is lesz annak idejében gondoskodva, valamint vidéki művészek fel-léptetése föl, gazdag és ragyogó repertoriumról, színeszek szorgalmosságáról, az eddiginél czélszerűbb conservatoriumról, (szépen járnánk, ha megkellene mondanunk: az eddigi milyen volt?) és több üdvös újításokról, mik mihelyt meg történnék, a' mint nem késtünk ezeket sürgetni, aként sietendünk viszont méltánylani.

A' német szükségsház (mint a' hogy ök nevezék) épülne már, még csak az a' kis kérdés van hátra: hogy hol? Csodálkozunk kell rajt: hogy még senki sem jött azon gondolatra, mikép annak igen szép és kényelmes és czélszerű és alkalmas helye lenne a' városbáz téren. F. ur igazgató m'rad, kívánjuk mi is tiszta szívűnköböl, mind neki, mind a' magyar színháznak ezt a' szerenését. Rott úr, az első comicus elhagyta a' tisztelt társaságot, valamint Stözl is elhagyta, de Mink asszonyság ott m'rad. Ohajtuk: hogy ezentul is prim udonájá maradjon e' lelkes egyesületnek. Oh mi mindenkinek jót ohajtuk.

Genialis collegánk P. A. a' pesti hírlap ujdonságrója, e' honorában komoly, komolyságában satyricus ujdonsázműtador a' napokban, (mint ezt előre megbeszélhetni szabadságunkba adított) a' temesmegyei opposito tagj által nevezetes arany mellűvel fog megajándékoztatni, melly megütszeltetésben több érdemei között fölkép azon egy miatt részesülend: hogy Cs. E. uramat, ki bebizonyította: hogy a' magyar nemes mulán a' vargának, a' husvagnak, a' postásnak, a' lutrisnak és a' döbznök fizet — a' ki tu minlik fizet — tehát im már is direkte a' dózik, — a' két magyar hazának in optima forma bemutatva, és bekoszorúztva Valjon Cs. E. urat nem fogják e' az ő tisztelői szinte valamely kiűntető aján lékkel megdícsőíteni?

E' napokban hagyandja el a' sajtót 's mérsékelt áron minden hiteles könyvkereke kétesben kapható lesz b. Kemény Zsigmond Gyula i Pál ezimű történeti nagy regénye: mire az olvasó közönséget ismételve figyelmeztetjük.

A' Vahot Imre által szerkesztett és kiadott „Magyar föld és népei eredeti képekben“ ezimű folyóirat 6k füzeté is megjelent, 's ezzel a' folyam bezáratik, ha azonban e' közérdekességű vállalat az olvasó közönség részéről biztosíthatni fog ez eddigiekhez hasonló menny. egű megrendelésekkel; vállalkozó ur az igen hasznos folyóiratot ismét megindítandja. Három pft. illy gyűjteményért nem sok pénz. —

Megjelentek Heckenast Gusztávnál Jósika Miklós legu-
jabb művei, Regényes képletek 3 kötetben, ára 3 pft; Lesz
szerencsénk legközelebbi számunkban e művekről, melyek-
ben az ismert költőnek egészen új tájakra vezetó szellemé-
vel találkozunk. bővebben szólani.

Megjelentek Pozsonyban 's minden hiteles könyvvaru-
snál kaphatók a tulajdonos kiadó Kaliwoda József által, kit
mint derék honfészterü vállalkozó könyvvarusaink egyikét e-
gész méltánnyal ajánlunk a közönség érdemlett figyelmébe:

Kedélyes olvasmány az ifjuság és családörök számára
Pozsonyban 1846. Schmid Ferencz betűvel fordította Nie-
ritz Gusztáv után Szilvágyi József 5 kötet. Kaliwoda József
tulajdona. Mindenik egy fametszettel csinos borítékba fűzve
40 kr. pp.

Szerelmeseke levelezője. Puháta Antaltól. Pozsony. Ka-
liwoda J tulajdona.

A nőnem befolyása hazánk multjára. Regényes kro-
nika, írta Remellay Gusztáv. Pozs. Kaliwoda J tulajdona. ☉

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

SZATMÁRMEGYÉNEK folytatva tartott közgyülé-
sén még a következő érdekesebb tárgyak kerültek szó-
nyegre, 's döntettek el: 1) Borsod levele, a bevándorlások-
kat korlátozó nem pártoltatott.

2. Zágrábmegyének a' turopolyai gróf hivatalától
felfüggesztése miatti sérelmélt panaszló levele — hosszas
vita után a' választványhoz utasított.

3. Torda, A. Fejér levelei, melyek a' részek visz-
szacsatolásától elállásra, 's e' helyett inkább egész Erdély-
nek Magyarországgal uniójára felhívják a' megyét; mivel a'
részek visszacsatolására már törvény van, ahhoz ragaszkod-
unk, de örömmel pártoljuk az uniót is.

4. Hogy az országgyűlési költségék kivetésére jö-
vendőre biztosabb alap legyen, elhatározatott a' megye
minden helységeknek egy év alatti felmérése.

5. Első alispán Korda Lőrincz előterjeszté: hogy a'
megye fogházában jelenleg 219 rab van, azok közül csak
75 van a' maga kenyerén. — E' szük termés idején azoknak
kenyér sütésük iránt az orvosokkal tanácskozáva, azon e-
redvényre jött: hogy ha az eddigi kenyerekre fele tengeri
vagy malé más fele rozs fordítatik, a' megye 817 forintot
gazdálkodik meg. — A' rendek méltányolták az első alispán
ebeli buzgó munkásságát.

6. A' közmunkák tárgyalásánál ismét a' töltések iga-
zítása miatt hosszasban magyarázták az új törvényt — örö-
mest szeretnék feledni a' birtok 's haszon arányt, holott
csak rendkívüli esetben lehetszemélyenkint, minden nagy
esetben a' haszon és birtok arányt rendeli a' törvény meg-
tartani. Küldöttség nevezetett az érdekelt helységeknek
kimutatására. E' tárgynál a' főjegyző indítványt tett, hogy
az eddig eltiltatott malomokat ismét engedné meg a'
megye. E. M. csudálkozott ily ószerü indítványon, ha ugy-
mond nem 1847ben hanem 847ben egy ezer évvel ezelőtt
indítványozná, nem csudálnám.

Ugyanez alkalommal a' tiszai ülésben a' Tiszaszabá-
lyozó társulat középponti igazgatójának a' Pesten tartandó
nagygyűlésre meghívó levele következtében határozat-
tott: —

Báró Vécsy Miklós főisp. és kir. hétszem. táblai
bíró ó nga, D o m a h i d y Gedeon és L u b y Zsigmond
ezen társulati osztálynak és érdekeinek a' pesti nagygyűl-
ésen leendő képviselésére kéressenek meg, 's a' társulati a-
lapszabályok tárgyalását és megalapítását azon elvekhez
képest, melyek a' debreczeni gyűlésre küldött követeknek
utasításul adattak, eszközöljék, — hozzá tleve, hogy ezen
vidéknek érdeke nem egyedül töltésézi rendszert, hanem
Tokajon innen Tiszabecsig a' Tiszán átvágásokat is kíván-
ván; továbbá ezen osztály tagjait inkább a' mellék folyók
mint a' Tisza rendezése érdekélvén: ezen érdekeknek elő-
segítése nélkül a' társulatan munkás részt alig vehetnek.

K o r d a Lőrincz első alispán ur K o v á c s Lajos
közpponti igazgatónak f. év jan. 30ról 105. sz. a. hozzá in-
tézett levelét, melyben a' megye mult évi decemberi fel-
terjesztésére válaszólv a' társulati osztállyal tudatni kíván-
ja, hogy részére a' körébe tartozó munkálatokra 50,000
pengő forint a' közpponti választvány által kölcsönkép ajánl-
tatott, bemutatván, egyszerűsmin a' levélnek a' szatmári
vizek rendezését érdeklő nem egészen hivatalos részét,
a' társulat tájékozásaul, figyelembe ajánlotta: határozatott:
A' társulati alapszabályok elkészülte és az utasításba kifej-
tett érdekek tárgyalása és kielégítése előtt ezen osztály
magát a' közpponti választvány kívánatához képest nem a-
lakíthatván, mint nem műszerezett osztály az ajánlott ösz-
veget ezuttal fel nem veheti. *)

*) Különös dolgok ezek mégis. Decemberben inségtől
föltette a' megye népet 's tiszai munkára pénzt kívánt; a' ti-
szavölgyi társulat 50,000 pftot ajánl; 's most fel nem vehet-
kit. Miért? Tán azt gondolják azon kegyeskedő urak, hogy a'

ZÁGRÁB mártius 4kén 1847. Évnegyedes közgyü-
lésünk február 20kán vette kezdetét főispáni elnöklet alatt.
Az utolsó tisztujítás óta alig volt olly népes gyűlésünk, mint
a' jelen. A' közügyek iránti meleg részvételt tanúsító ren-
dek közt még nem látott arezok tünekedtek föl; és a' már
„nemzeti“ nevet monopolisáló párt egyik agg mentora 's a'
még fel nem talált tudományok képviselője — egy comis
voyageur — ritka megjelenésökkel, nagyszerü események
fejlődését gyanították velünk. Azonban a' roppant kissébb-
ség szomorú érzete csakhamar meghiusítá a' „nemzeti“
párt magasztos álmait. —

Mlgos elnökünk mérsékelt, higgadt tanácskozára hiva-
ta fel a' rendeket, ajánlá a' vélemények iránti kölcsönös tü-
relmet, mint az egyetértés fő tényezőjét.

A' tanácskozás első tárgya egy a' mult évi december
23ról 19930/970d. szám alatt kelt kegy. k. leirat lón; mely
a' megyének m. é. november 20kán tartott közgyűléséből
Turmezében működő kir. biztos eljárása ellen tett felter-
jesztését rosaszolja, 's az ez ügyben már kiadott udvari ren-
delvényekhez továbbá is ragaszkodik. — J. A. Turmezó
felfüg: grófia nem szándékozik bővebben taglalni a' kir.
biztosnak eddigi eljárását; felirtak az ellen több ízben a' me-
gye rendei, 's a' kerület sérelmeinek orvosoltatását körle-
velekben is sürgették. De nem mulaszthatja el megemlíteni
Turmezó jelen szomorú helyzetét; ugyanis miután a' kerü-
let helyettes grófia, hivatalát önkint letette, a' kir. biztos —
a' helyett hogy e' hivatal betöltése végett közgyűlést tűzött
volna ki — a' kerület tudta és befolyása nélkül, a' törvény-
ben 's szabadalmakban gyökerezett szabad választási jog-
nak sérelmével, helyettes gróftól nevezett ki, (ki a' kerület
pecsétje nélkül, — mely maig is az elébbi hivatalnok
kezei közt van — de a' bírói esküt sem tevén le, nem is
működhetik) a' közgyűlések tartása ellátatván, a' közigaz-
gatás rendes folyásában megakasztatott 'stb. — Felhívja
a' rendeket: hogy Turmezót, — a' h o r v á t nemzetnek e'
gyöngyét, melynek fejedelmek 's közhaza iránti tántoríthat-
lan hűségét számos kir. levelek tanúsítják — végyék olta-
lom alá. Alázatos felírás által megkérendőnek véli ő felsé-
gét: mikint a' kir. biztost működésének mielőbbi befejezé-
sére utasítani méltóztassék, hogy Turmezó alkotványos ál-
lásába visszahelyeztessék. — Elnök ő mlga megyénknek
a' kir. biztos működés körüli eljárását bővebben fejteget-
vén, a' fejedelmek iránti hűségéből, 's a' következetesség
szempontjából kiindulva, oda nyilatkozott: kéressék meg ő
felsége alázatos felírás által, hogy a' kir. biztost a' nyomo-
zás mielőbbi befejezésére utasítani méltóztassék, hogy Tur-
mezó régi törvényes, és szabadalmas állásába visszahelyez-
tessék, 's a' vádoltak egyedei ártatlanságukat bebizonyíthassák.
Melly elnöki kijelentés — többszöri felhívásra — egy szóval
sem ellenezetvén, szórul szóra végz é s e r e j é r e
e m e l t e t t e t t .

Olvastatott a' helytartó tanácsi intézvény, melyben
— a' legközelebbi országgyűlésen tartandó nádor választá-
síg — I s t v á n főherczegnek kir. helytartóvá nevezte-
tése közöltetik. Zágráb megye rendei kitörő „é l j e n é l
fogadták e' kinevezést. Hála felirást intéznek ő felségéhez,
ki újabb dicső tanúságát adá azon készségének, mennyire
siet a' nemzet közhajátásával találkozni, István főherczeg
iránti forró ragaszkodásukat tisztelő iratban tolmácsol-
landják. Özvegy M á r i a D o r o t t y a ő felségének a' nagy
vesztéségtől fájdalmait külön levélben osztják. Végre a'
megdicsőült nádornak a' közhaza boldogítására irányított
félszázados érdemeit örök emlékül jegyzőkönyvbe igtatják.

A' megye belállapotáról tett évnegyedes alispáni je-
lentés folytán a' hegyi járásban mutatkozó inség felhívta a'
rendek figyelmét, és intézkedését; 's miután már két ura-
dalom részéről az inséggel küzdők számára tetemes ételmi
szerek szolgáltatnak, a' kamara is — mint a' hegyi járás-
ban főbirtokos — hasonló adakozásra felkértni rendeltet-
tett; a' járásbeli tisztviselők pedig oda utasítottak: hogy gon-
doskodjanak a' hegyi lakosoknak keresetmódra alkalmas
nyujtani.

A' közmunkák összeírásával megbízott választvány
munkálata felolvasatván, kellő fogyanatosítás végett az ille-
tő tisztviselőknek kiadott.

A' megyeház mielőbbi felépülésének kiáltó szükségét
főispán ő mlga is sulyosan érezvén, a' választványt eddigi
eljárásának bemutatására felhívá, 's az aránylag kinevezett
költségek hátra lévő részének, nem kényszerítőleg, de a-
mugy jó móddal behajtását ajánlá.

Egy turmezei nemesnek a' megyei törvényszék elébe
lett idéztetése folytán J. A. Turmezó grófia úgy vélekedett:
hogy a' kérdéses egyed a' kerület hatósága alá tartozván,
a' megye által felszólítandó lenne Turmezó a' kellő eljárás

tv. társulat majd könyörögni, r. m. ánkodni fog, hogy pénzt
vegyék föl; igen csalatkoznak. Csak aztán hagynák ki a' sze-
gény népet a' játékból.

S z e r k .

vegett. És kitört a' s z e n v e d é l y , mely az első napi
gyűlésben csak azért szált magába, hogy ma kétszeres e-
rővel romboljon a' békes szellem fölött. Az u. n. illyr párt
részéről Sz. Zágráb v. bírāja emelt szót; „ő régi veréb, (an-
tiquus passer) de nem emlékezik, hogy Zágrábmegye va-
laha Turmezó k ö z s é g é v e l (communitas) levelezett
volna, a' járásbeli szolgabíró tiszte tudósítani a' kerületet.“
Mire J. A. megjegyzé: „valamint ő az előtte szöllőnek illő
czímet megadja, ugy méltán követeli tőle, hogy Turmezón-
nak is szabadalmiban gyökerezett 's törvénybe is foglalt
„k ö z s é g “ (universitas) czímet adja meg. Egyébiránt
biztosítja az előtte szólót, hogy Zágrábmegye, 's a' többi
törvényhatóságok Turmezóval folytonosan leveleznek.“ —
A' „közönség“ czímet azzal akarta igazolni az érdekelt
szónok: hogy a' kerület pecsétjén is „communitas“ van kö-
rül írva. Mire J. A. ezen észrevételt tevő: Horvátország pe-
csétjén illy körülírás van „sigillum nobilium Slavoniae,“ 's
kinek jutott eszébe a' competens czímet „regnum Croatiae“
elvitázní? — A' m i n d i n k á b b n ö v e k e d ő
zajt, 's keserü kifakadásokat végre lecsilapítá az elnöki ki-
jelentés: „Zágrábmegye Turmezó közönségével mint tör-
v é n y h a t ó s á g g a l e z e n t u l i s , m i n t u r a d a l o m m a l
a' járásbeli szolgabíró levelezend.“

Még nagyobb szenvedéllyel, 's egész erejének meg-
feszítésével eröködött az u. m. illyr párt, a' megye által több
egyedei ellen (kik utolsó tisztujítás alkalmával hamis meg-
bízó levelek készítésében tapasztaltak) rendelt közke-
reseteket megszüntetni. A' horvát párt részéről megje-
gyeztetett: hogy világosan bebizonyított tényeket nem sza-
bad olly könnyen a' törvény büntető súlya alól kivenni, 's a'
vádoltaknak áll érdekében, hogy a' közkeresetek meg ne
szüntessenek, alkalmat szolgáltatván nekik, legfelsőbb hely-
en ártatlanságukat bebizonyíthatni. P. Fr. Varasdmegye
főjegyzője a' kibékülés szempontjából ajánlá a' közkerese-
tek megszüntetését. J. A. hajlandó a' kibékülésre, 's örülni
fog, ha P. F. Varasdmegyében fog a' kibékülés mellett szót
emelni. Végzés lón: a' megye rendeli az elrendelt közke-
resetektől nem állnak el, 's az akták legfelsőbb helyre ter-
jesztetnek.

Majd a' megyei törvényszék által tetemes pénzüsz-
szeg és kötelezvények elorzásában tapasztalt, 's számos hite-
letes tanuk vallomása után sulyosan terhelt ügy-
véd folyamodása lón tanácskozás tárgya, ki currentáltatá-
sának megszüntetését kéri. Az alkotványos horvát párt ré-
széről többen olly értelemben nyilatkoztak, hogy miután a'
kérdéses egyed ellen újabb hiteles próbák legfelsőbb hely-
re terjesztettek, — az ezekre érkezendő válaszig — ma-
radjon függőben ez ügy.

De az u. n. illyr pártiak hihető a' kibékülés hatalmas
szellemétől áthatva — J. ügyvéd védelmére szórták a'
mészes szavakat; nem is esuda. — Vádolták a' megyei
törvényszéket, 's a' legfelsőbb rendeletek iránti engedet-
lenséget emlegették.

Különösen egy szónokot — pártmámora nagyon is
elragadott, 's m i e s u d á l k o z t u n k , — mert ha
az érdekes szónok viszagondolt volna az 1843dik évben
kiadott helytartói rendelvényre, mely épen az ő jellemét
nem igen tiszta fényben ábrázolja — igaztalan vádjait al-
kalmasint alább hangolja. M. T. a' független tisztviselő tán-
toríthatlan hűséggel viseltetik fejedelmek iránt, de szent e-
lőtte az alkotványos szabadság 's a' nemzetnek világos tör-
vényinkben gyökerezett azon joga, mely szerint felsőbb
rendelvények ellen folyamodhat a' trón elébe, a' nélkül,
hogy engedelmesség vagy hűtlenség bírhó esnék. Azok-
nak, kik most engedelmességgel, hűséggel kérkednek, csak
azt feleli: bizik a' mindenható istenben, hogy meghozza az
időt, mikor majd a' kir. biztosi munkálatokból kiderülend:
ki engedelmes, ki hűséges alattvaló. — J. L. táblabíró 's
előadása folytán azon végzés keletkezett: hogy addig, mig
a' megyének legfelsőbb helyre terjesztett újabb hiteles a-
datira válasz érkezend, J. ügyvédnek közzétetése felfüg-
gesztetik, miről az illető törvényhatóságok értesítendők.
(Folyt. köv.) Rendes levelező.

BUDA. A' bizottsági tagok ezen kimerítő jelentése,
's az abban felhozottak megfontolása után a' vál. polgárság
meggyőződött arról, miszerint a' létező körülmények közt
csakugyan nincs mód, mely által a' fent érdekelt bor-be-
hozatali tilalmat sikeresen foganatosítani lehetne.

Melly meggyőződés után nem maradt más hátra,
mint arról tanácskozní: mikint lehetne ezen, a' város min-
den lakosira annyira fontos borbehozatali ügy feladatát az
adózók javára legbiztosabban megoldani?

Ezen kérdés megoldására zsinórmértékül használta
a' v. polgárság a' borbehozatalára kiűzött 's legközelebb
lefolyt 6 próba évet, és ezeket megelőző időkben szerzett
tapasztalást, 's végre dicső emlékezetü I. Leopold által
1703. évi octob. 25én e' főváros részére kibocsátott sza-
badalmat.

Mi a' tapasztalást illeti, ez ugyan tanúsítja, hogy a'

szőlő-mivelés, az utóbbi 6 év alatt nem volt olyan sikeres mint azelőtt; az itteni természet előbbi értékében csökkent, s hogy e hatóság körében volt 1815. negyed részint elkopárosodott, részint tökéletesen kivágtattak, mind az által felette hibázna, ki ezen eredményt a szabad bor behozatalnak tulajdonítaná, hanem a természet látván, mikép a régiebb időkben a budai bor Europa figyelmét megnyerte, s drága pénzen kerestetik, a szőlő hegyeket minden tekintet nélkül a fekvésre és fajra aránytalanul sokasították, mindenhova szőlőtőkét plántáltak, mi által a bor minősége alább szálván kápóssága is csökkent—igy történt ez a közel és távolabb fekvő környékeken is, hol azelőtt a szőlőtőkét nem is ismerték, később ezekkel egész hegyek elborították, s így azok, kik elől a budai természetre szorultak, s ennek jó fogyasztoi voltak, most maguk is természetöklé válván itteni természet csak fentartása kedvéért vesznek, s így azon ár, mely eddig a jó minőségű borokért bevétellett, most nagyobb mennyiség által lett pótlendő, s azért a szőlőhegyek annyira szaporították, hogy mivelésükre szükséges kezek hiánya éreztetett. — Igy tevének más környékeken is, ekép a természet a fogyasztással aránytalan levén, és ezen aránytalanúság a víz- és serivás divatha jöttével, valamint az olesó pálinkával még jobban előmozdítottván természetes következtvény az lett: hogy a bor s ezáltal a szőlők értéke mindinkább csökkent mindaddig, míg a természetes arány helyre nem üttetett.

Ezen nézet valódiságát igazolja azon körülmény is, hogy a bornak rosz kelte iránt már a 6. próba év előtt panaszkot támadtak, s maga a t. tanács 1834. évi június 28. nán s így 6 évvel a próba évek előtt a nm. kir. helytartó tanácsnak azt jelenté: hogy a borkereskedés ezen fővárosban majd egészen megakadt s épen ez volt az indok, hogy a vál. polgárság az idegen borok szabad behozatalát, mely által nagyobb forgalmat előidézhetni remélték, kívánta. —

A szőlőhegyek elkopárosodása okaihoz az is járul, hogy, mint a napontai tapasztalás tanúsítja, a zápor és szelek a magasabb fekvő hegyekről mindig több és több éltető földet elhordván, azokat a mivelésre alkalmatlanká teszik, mely állításról mindenki, ki a budai Sashegyet egész az Omló hegyig (Gisberg) mellynek tetője csupa mészel és kőhalmokkal fedetik — megtekinti, könnyen meggyőződik; ily szőlőknek el kell kopárosodni, mert jövedelmük a könnyebben mivelhető szőlők irányában a mivelési költségeket nem fedezi.

Hason befolyással van a szőlők értéktelenségére azon egyezkedés, mely a papi tized iránt az esztergami káptalannal 1839. évi 10. évre kötött. Ezen papi tized nagyobb részint azon szőlőket érdekli, mellyek általánban negyedenként nem többet, mint 15 akót teremnek, s mégis egy első osztályu negyed 13 váltóforintig, második osztályu 10 ft 8 kr. fizet, holott azon szőlők, mellyek a primásnak vagy a fejevári káptalannak tizedelnek, s mellyeknek negyede általánban 30 akót ad az 1. osztálynak nem többet mint 7 pft 30 a 2. osztálynak pedig 5 fr 30 kr. tizedet fizetnek.

Ha mindezek figyelembe vétetnek és a 6. próba év eredményével mérlegre vettetnek, kitünik, hogy előbb ugyan némely szőlők drágán fizetettek, de azok ára még a próba évet megelőző időszakban annyira csökkent, hogy számtalan szőlők többször ismételt árverésen sem adhatattak el, a próba év szakában pedig csökkent az ár, de a szőlők nem olyan nagy számban és könnyebben adtak el.

Mi magát a bort illeti, ez a próba év előtt általánban 8—9 forintjával fizetett, de a forgalom oly csekély volt, hogy nagyobb mennyiségű borok sok ideig eladatlanul heverték, s magasabb árukat a drága szállásbér gyakori megtöltés s egyéb költségek által felemésztették — a próba évek alatt pedig akója 6 forintjával adatott s a forgalom szüntelen élénk volt.

Ez eléggé igazolja, hogy a természetvén és értéke mesterséges móddal — milyen a bor behozati tilalom egy időre felrugathatik, és ezen kímesterkelt érték tartós nem lehet, s előbb vagy utóbb egyenes vagy tekervényes utakon annyira le száll, mint azt a kereskedelmi üzlet kívánja.

Mind ezek kellő figyelembe vételével a vál. polgárság az 1835. évi jun. 16. nov. 9 és 12. 1838. évi február 13 és 1839. évi január 11. kén kelt jegyzőkönyvek nyomán bizonyos behozati vám mellett szabad behozatalra szavazott s minthogy a kereskedést gátló minden természetellenes megszorítások az alladalmi gazdaság intésére össze rognak, az előhozott adatok ellenében máskép nem is vélekedhetett. — Talán fel fog a választó polgárság ellen hozatni, hogy ez 1844. évi január 17. dikén kelt jegyzőkönyvében a tilalmat kérte, azonban ezen ellenmondás csak látszólagos, mert miután a választó polgárság számos szőlőbirtokosak által a borbehozatal eltörlése iránt felsőbb helyen beadott folyamodványukra 1842. évi június 25. én adott véleményben oda szavazott, hogy a vidéki borsali verseny kiállítására akónkinti 6 kr. behozatvám kevés

levén az 24. kra emelendő, a folyamodók pedig kérelmüktől elmozdítandók, 1844. évben is a behozatvám emelését véleményezte, s a borbehozati tilalmat csak azon esetre tartá hasznosnak, ha az a kereskedelmi borokra is kiterjesztetik, s ha a nemesek előjogaik szabályoztatni fognak. Ily értelemben irták alá legtöbbször a fent idézett folyamodványt is a nélkül, hogy tartalmát tudták volna, melly tettüket, látván most az eredményt — bizonyára megbánták, mit igazol azon körülmény is, hogy azon polgári ülések jegyzőkönyveiből, mellyek tanácsilag kiküldött tanácsnokok elnökele alatt october hóban tartattak: a többség a behozatalt kívánja.

A szabadalomlevelet (privilegium) tekintvén, abban ily kitétele talál „nec vina extranea ad educillandum sine praevio magistratus consensu invehere liberum erit“ vagy is: a tanács előleges beleegyezése nélkül kimérés végett idegen bort behozni nem szabad. Ezen szavaknak a vplság más értelmet nem adhat, mint hogy a bel-és kültanács szabadalom levelileg fel van jogosítva idegen bor behozatalra szabadságot adni.

Minthogy pedig ő felsége a próbául engedélyezett borbehozati szabadalmat elől dicsért intézvény szerint eltörülte volna, most a tanács szabadalmi joga teljes élvezetbe vissza lép, vagy is szabadon marad neki az idegen bor behozatalt megengedni, s az ehez kívántató módokat meghatározni.

Az előhozottak által kimutatottnak vélte a választott polgárság:

1. ször Hogy a bor behozati tilalom az előadott körülményekben fen nem állhat.

2. ször Hogy a tapasztalás tanúsítja: miszerint a lakosoknak nagyobb hasznára van, ha a borbehozatal bizonyos vám mellett ismét megengedtetik.

3. ször Hogy az érdeklött legfelsőbb intézvény a várost szabadalmi jogaiba, mellyekből a 6. próba év alatt kizorítva volt, visszahelyeztetik.

4. ször Hogy épen ezen szabadalmi jog szabadon hagyja a hatóságnak az idegen bor behozatalt bármikor megengedni, s azért minden hű alattvalóban azon megnyugtató öntudatot idézi elő, miszerint ő felsége utóbbi legkegyelmesebb parancsa által a hatóság javát eszközölni kívánta, minek következtében a testület minden tisztelettel megkére a t. tanácsot, hogy a kimérés végetti bor behozatalt privilegialis közös autonómiájánál fogva 24 pkr behozati vám mellett (melly az átviteli boroknál a kimenő vámon visszatérítendő) megengedni — ezen javadalmat 3- és 3. évre bérbe adni — és eheli intézkedéséről ő felségét jobbagyi hódolattal értesíteni sziveskednék.

Azon váratlan esetre pedig, ha ezen kérelem a t. tanács jóváhagyásában nem részesülne, a vál. polgárság kényszerülve lesz azt hű bizalommal közvetlen atyáskodó fejedelem magas trónjánál ismételni. Ig a z f i.

ERDELYI ORSZÁGGYÜLÉS.

(Az urbéri állományok szabályozása feletti tanácskozások folytatása.)

XXXVII. Országos ülés febr. 25. én. Jegyzőkönyv. Felsőf. óvása, Udvarhelyszék ellenészrevétele, s egy gr. k. h. jegyzőkönyvbe ígatott beszédének felolvasása után az urbéri állományoknak 1822. ben a k. korm. által készített s a kk. és rr. által határozatilag elfogadott megszabása is fel lón olvassa. Küiüllóm. Mivel az urbéri telkek alapjál felvett munkálatban meggyéjére nézve semmi megkülönböztetés nincs, óvást jelent. Fogarasz. hasonlólag. Egy k. tb. Felsőfejére nézve megjegyzi, hogy e megyebeli néhány helység épen semmi osztályba nincs sorozva, mivel azokban semmi urbériség nincs. Erről a határozatban említett kívánna tétetni. Belsőszoln. Belsőszoln. A mit a m. k. th. ur mond, több hitele van, mint a felolvasott munkálatnak? Elnök: Itt vannak az acták, belőlök kifog világlani. Az előbbi k. tb. A mit mondott, a k. kormsz. jegyzőkönyve után mondotta. Belsőszoln. Epen ezt kívánta tudni. Felsőf. A m. k. th. ur igazolására felolvassa az érdekelt falvak neveit s a kir. kormányzéknek ezekre tett észrevételeit. Háromszék. Miután utasítása azt tartja, hogy székelyföldön nincs urbériség s ha a kk. és rr. ellenkezőt határoznának, kötelessége ellenvéleményt jelenteni, nehogy valami elismerés által a felolvasott osztályzathól székelyföldre nézve káros következtetés huzassék, nyilvánítja, hogy a felolvasott munkálatot Háromszéken csupán jus regiumos földre érti kiterjedőnek. Csikszék es Marosszék hasonló értelemben nyilatkozott. Egy gr. k. h. és Háromszék nem kívánnak erről tanácskozni. Elnök: Ugy érte, hogy a székely követ urak tiltakozni kívánnak a határozat ellen; ez mindennapi dolog. Háromsz. Boesánatot kér; ok nem tiltakoznak, csak azt kívánják kijelenteni, miképen értik a felolvasott munkálatot. Szébenzék. A hét birák jóságait is említtetni hallván a munkálatban, óvást jelen. Egy kth. megjegyzi, miszerint a székely nemzet birtokai háromfelék levén u. m. hét birák, brassói község jósága, és az ugynevezett hétfalusi birtok, ezek kö-

zül az utolsó, a k. korm. előtt 1822. ben felfejtett saját viszonyoknál fogva kimaradt a munkálatból, a más kettő pedig bément. Elnök: Ne tegyük ezt tanácskozás tárgyává. Újgyházsék: Brenndorf nevű falut hallott említettetni; ez az ő törvényhatóságában levén, mint tiszta polgári birtok urbér tárgya nem lehet. Óvást jelent. Elnök: Méltóztassanak már a napikérdéshez szólni; az urb. 2. dik törvényzikk 10 § sa következik.

Fogaraszvidék e. k. mondjuk ki: akarunk e a feleslegből új telkeket alakítani vagy nem?

Udvarhelyszék e. k. Utasításának alapelve ez: a magunkét ne adjuk, a másét ne vegyük el, ha valahol urbériség marad fen, ne vegyük el, hanem adjuk oda, hová tartozik, mert az urbériség azon alap, melly minden közteheresítésért ki van jelevé; ezt tehát megeseonkítani nem lehet. Pártolja a rendsz. bizottság munkálatát, nem akarván urbérisi kézről semmi urbériséget elvenni.

Egy gr. k. h.: Dobokamegye. b. főispánjának indítványában, mellyet az előleges tanácskozásokban legelsőbent tett, tisztán ki volt fejezve, miszerint urbériség az, mi az 1819. ki öszszeírásban befoglaltatik, valamint nyiltan ki volt mondva az is, hogy mi az állományok kiegyenlítéséből feljül marad, a f. ur visszavehesse. E kifejezések későbbre a szerkeztből kimaradtak, de hogy azt hason szellem lengi át, kétséget nem szenved. Miután ez iránt itt a teremben alig lehet valakinek kétsége, a napok óta, ugymond, ellenünk szórt többi vádak során, ma hallunk legkülönösebbet, s ez az, hogy a mi tervünk az ellenfélénél szűkkeblőbb, hogy mi még többet akarunk elvenni az urbérestől, mint ő. Az ellenfél az alodiaturát elveszi; ezt mi is elveszszük; az ellenfél az irtványokat a telkek pótlására akarja fordítani; mi is ezt akarjuk; az ellenfél, mi sem irtvány, sem alodiatura, de az állományok kiegyenlítéséből fenmarad, ezt is el akarja venni: de mi ezt nem akarjuk. S már itt e pontban van a tetemes különbség köztünk és az ellenfél között, mellyből bár ki is átláthatja, mellyik fél akár többet elvenni, mellyik fél akarja az urbériséget csonkítani. Egy másik és nem kevésbé fontos különbség továbbá, miszerint az ellenfél azon esetben is, midőn az 1819. ki öszszeírásban foglalt föld az urbéres kezén nem találtatik, az urbérest kötelezi annak behizonyítására, hogy a nem talált föld helyesen vagy helytelenül vétetett el tőle: mi pedig a bizonyítást itt a földesurnak teszszük kötelességeül. S hogy ez nem épen csekély különbség, kiki álláthatja, ha megfontolja: az eszközök hiányában mi bajos leend az urbéresnek bizonyítani. Szóló a fenebbi szakasz által az urbéres érdekei megtövidítését a tetőpontra látta vive. Áztmondák ugyanis, mikint az urbéri állományok egyenlítésének ki a jelen szolgálat arányában, s viszont, hogy az urbéres ennekutána szolgálatját állománya arányában tegye. Tekintsük egy kissé gyakorlatilag, a megállított csekély tenutumok mellett, mi e határozat következtvénye? Az állományok kiesinyek levén, pótlásra kevés szükség, s az 1819. ben öszszeírt földek feleslege is sok leend; de vannak helységek, mellyekben az 1819. ki öszszeírás szerint is, a megállított állományoknál kétszer, sőt többszörte nagyobbak vannak, így pl. a mezőségen akárhány állomány van a conscriptióba 20 — 25 hold szántófölddel bériva; a kormányzék osztályozása szerint a mezőségi földek rendszeren a második osztályba sorozvák, s ekin egy állomány 8 — 10 holdat tenne: az említett nagy állomány urbéresek hát, kik eddig rendszeren egy napot tettek, kénytelenek lennének a határozat értelmében hetenkint két, sőt több napot tenni, mit mielőtt tennének, bizonyosan készebbek volnának az állomány legnagyobb részéről lemondani. A jelen határozat nyomán hát a f. ur az urbér által nyer földet, de igen sok esetekben nyered robotot is, mi aligha a legvérmesebbek reménységének is tul nem terjed. Hogy a 6. dik szakasz homályos, annak behizonyítására nem kell egyéb, mint magának a § nak kérdéses szavait megolvasni, mellyek a következők: „Hogyha pedig az egyes urbéres birtokoknak mennyisége változás alá jönne, az urbéres szabad választásától függ, hogy illetőségében eddig birtokolt földeiből mellyiket akarja magának megtartani.“ Szóló ezen §. idézett szavai helyett a következő módosítást indítványozza: „Hogyha pedig az urbéres állományok ekénti megállítása következtében oly földek, mellyek sem alodiaturák, sem irtványok, sem közhelyek, (melly utolsókról később lesz szó) maradnának fen ezeket a földesur magához ne vegye, hanem belőlök az 1819. ki urbéri utasítás 5 §. 18 p. értelmében az állományok alakittassanak, vagy pedig a mérsékelt terhek viseléséért, kiváltkép azon colonosoknak adassanak, kik nem csak alkalmasabbak ezen fundusok mivelésére, hanem ezekre legtöbb szükségök is van.“ Méltóztassanak a kk. és rr. ez indítványt fontolóra venni, s ha helyesnek találják, elfogadni, ha pedig nem, legalább elvetése álte! tisztán kimondani azt, a mit akarnak.

Egy b. k. h. Pártolja gr. T. D. módosítását.

Egy gr. kir. hiv. Elnök ő. n. m. nem b. J. L. indítvá-

nekik csak Braziliába szállítást ígért, azonban részben némi ellenkezetek mutatkoznak, 's különféle szemlélyek egészen másképp beszélnek. Ezen levéllel inti a bécsi német lap honfitársait, miszerint ovakodva vándoroljanak Brasiliába. —

Egy nyugotindiai sziget kormányzója Cunningham K. T. 36dik évében igen sajátos halállal mult ki. Angol posta utján kezéhez vette gyöngéden szeretett de meghalt nővére sokáig várt arczképét, felnyitá a csomagot aggályos előérzettel, elhalványult, néhány szót magában morga, hirtelen magánytermébe fordult's ott halva rogyott a földre. 1839 óta volt a sziget kormányzója 's halálát általánosan gyászolták; idegeregjét a forró égélj egészen kimeríté.

SPANYOLORSYÁG. Febr. 22kei madridi hírek szerint Cataloniába több mint tizenkét carlista főnök nyomultlázadó csapatokkal. Montemolin gróf Forcadel párthívet catalonai főkapitányá, Pep del Olit baruloniai 's Fristauyt tarragoniai parancsnokká nevezte. — A Heraldo jelenti, mikép két hadtestület alakítása van készülében, melyekből az egyik a portugál határokra, másik Aragonban Catalonia határszélére fog állíttatni; a két hadsereg parancsnokai Pazia 's Conchin tábornokok fognak nevezetni. — Narvaeznek Madridban lábszárát akarák elvágatni, miután bizonyos fenekőrjelek mutatkoztak a szárcsontban — alkalmazhatják majd a kénégyent, hisz Narvaez is eleget narcotizálta a Spanyolokat.

Madridi levelek szerint Cervera várost febr. 16dikán reggeli 5 óraker 2—300 carlista Tristany vezérlete alatt megtámadván, a gyöngé őrseget részint elfogták, részint szétriasztották, egy ellenszegülő polgárkatonát pedig megöltek. A carlisták legszigorubb fegyelmet tartották, 's megelégtültek a közpénztár elvételével 's börtönben ült fegyenczek szabadon eresztésével. Napfelkölte után összehítták a lakosokat 18 évestől 60ig 's Vid. Károly nevében az utóbbi polgárháboruból fenálló különféle bástyaművek lerombolását parancsolták, miután dobszóval Guisona felé vonultak, estére oda érkezendők.

ANGLIG. Az angol bankkormányzóknak a kincstárkancellári levél következtében meghívására febr. 25kén

17 nagytökész jelent meg a státuskincstári hivatalban, hol a kormány ajánlatai a 8 millió fnyi státuskölesont illetőleg közre boesáttattak. A tőkészek ajánlatai mart. 1jén délelőtti 10 órára valának benyujtandók.

A Times egyik irányezikke a porosz országos rendek egybehivatása felől többi közt ekép nyilatkozik: „Üdvtelen tévedés 's keserű csalódás volna a porosz rendek ezen oly annyira várt egybehivatását csupa pénzügyiműködésé változtatni. Meg vagyunk győződve, miszerint oly szűkeblü 's rövidlátó indokok a berlini kabinetet nem vezérelhették. A fölség 's népképviselők közt alakult szerződésnek magasabb czéja van. A király minisztereinek át kell látniok, miszerint egy nemzeti gyűlés határozatai nem az előjog részéről folytonos ellenszegülés, hanem a gyűlekezethen alkotandó többség által, mely a kormány által követendő valódi elveket képviseli 's a fölség iránti loyaltással nép iránti becsületességet köt össze. Egy illetén párt alakítása a legelső lényeges lépés; második a gyűlekezet elibe oly tárgyakat terjeszteni, melyek figyelmére méltók, 's igazságos követeléseinek megfelelnek 'stb.

Az angol Punch lap érdekesen festi a kormány gyámolítását Irland irányában. Egy „irlandi földbirtokost" 's Johnbull állít elő; az irlandi alamizsnát kér emettől, mivel már régóta nem evett családjával teknősbékelevest. Johnbull megilletődöttnek mutatkozik 's mondja: „szegény fizköl'im itt e' csekélység, ez minden a mi nálam van. (Ad neki 10 milliót.) De jegyezze föl magának — nem adom ajándékba, ez adósság. „Irlandi: „isten tartsa tisztelt uraságodat mindaddig, míg visszafizetem.“ —

A walesi partokon ismét egy hajó szenvedett törést febr. 21kén reggeli órákban. Valamennyi ember, a ki csak a hajón volt: Baxter kapitány, 15 hajóslegény 's utazók, kiknek száma eddigelő még nincs tudva, elvesztek a hullámokban, a levél 's hírlaptáska egyébiránt (mert a jármű postahajó volt) különös eset által, a tengerviztől ugyan egészen megrongálatva, partra hanyatott 's innen Londonba küldetett.

FRANCZIAORSZÁG. Febr. 25kei Moniteur az utóbbi öt évi népszámitás eredményeit közli. E' szerint Francia-

ország összes népessége, Corsicát beszámítva, 35,400,486 lélekre rug, miből az egyetlen Szajnamegyére 1,364,467 lélek esik, mely után az éjszaki megye 1,132,980 lélekkel a legnépesebb. Valamennyi megyében növekszik a népesség, kivéve következő ötöt u. m. Eure Jura, Lot és Garonne, Mnas és felső Saonet, melyekben az 5273 lélekkel csökkent. Az összehasonlításokból kiviláglik, mikép az utolsó évnegyedben a francia népesség mintegy 1/4al szaporodott. Egy század előtt 20 milliót tón, azóta 1/4el nőtt, mi a statisztikusok számitásait bizonyítja, kiknek állítása szerint az 120—130 év alatt megkétszerezül. Párizs népessége 1750ben 540,000 lélekre ment, most túl van egy millióig, az tehát Franciaország szaporodását szembetünőleg felülhaladta. A jour. des Debats ezen nagyobbuló szaporodást a békekormány 's fejlődő ipar áldásinak tulajdonítja.

Nemrég a tengerészügyi miniszter egyik kamra ülésben Taiti állapotát megnyugtatónak állítá 's hogy az ellenségeskedések egészen megszűntek. Már Pomare királynő Papeitibe visszatérése volt jelentve. Azonban más hírek szerint nov. elején még ütközetek történtek az indiánokkal 's Bruat kormányzó azon véleményben volt, mikép erősitéseket kell bevárni, mielőtt a béke visszaállításáról gondolkozzanak. A mint látszik, angol tériők játsják a közbejárulói szerepet.

NÉMETORSZÁG. Münchenben mart 1jén délután az egyetemi tanítószemélyzetben történt változás következtében utcai zavargásokra vetemültek, melyeket azonban katonai közbejárás csakhamar elnyoma. A porság szinte a tanulókhöz csatlakozott, 's este közös erővel ismételték a zavargást, csoportosan füttyölve, kiabálva 's lámpásokat beütve vonulván keresztül az utcákon. De hasonlag erőlyes visszanyomással találkoztak, úgy hogy esti 9 óraker a nyugalom 's csend tökéletesen helyre volt állítva. — A bajor ministerségben változás történt; az ismeretes szellemus Abel letette a belügyi tárczát, 's brüsseli nagy követlésre van szánya. A bajorok egyébiránt a miniszterváltozásból egészen új idősakat remélnnek — főleg a sajtóügyre vetik szemeket 's egészen új idősakat várnak! Meglássuk.

2lik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Duna-gőzhajózás.

Aluljegyzett hivatal tisztelettel jelenti az utazó közönségnek, miszerint ezentel naponként egy gőzhajó

Pestről Bécsbe

el fog indulni. Elindulási idő: reggeli 6 óra.

Gönyő és Győr közt

egy külön gőzös tartja fen a közlekedést a Bécsből érkező 's innen Bécsbe menő gőzössökkel. A t. cz. utazók, kik innen reggeli 6 óraker a bécsi gőzössel mennek föl, tüstint Gönyőre érkezésükkor a fenemlített gőzössön Győrbe szállíttatnak.

Egyszersmind ismétlőleg kéretnek az utazni szánlokozók, miszerint terheik, és podgyászaikat a gőzös elindulása előtti napon legfőlebb esti 8 óráig a gőzhajó-hivatalba átszállítani sziveskedjenek, annál inkább, minthogy az elindulás reggelén semmi teher a hajóra fel nem vétetik, 's ekép az illytájban oda szállított podgyások csak az utána következő napon elindulandó hajón szállíttatnak el.

Pesten, mart. 3. 1847. A Dunagőzhajózási-társaság hivatala. 2—3

Haszonbérlet.

A nagyméltóságú magyar kir. udvari kamara rendeléséből közhírré tétetik: hogy a huszti kir. kamarai uradalomhoz tartozó regálék és haszonvételek, ugymint:

Koronai Huszt mezővárosában:

- 1) a ser és pálinka-főzés, a mézszárszékkel, ahoz kívántató épületekkel és szármokokkal együtt.
- 2) a nagy-ághi hidvám szedési jog, a hidmellelti vámosi házakkal és koresmáltatási joggal együtt.
- 3) Husztbaranyai nevű telepedési helyen, valamint az ottani só-aknánál a szabad koresmáltatási jog.
- 4) Ugyanott a mézszárszék.
- 5) Csebrény nevezetű telepedési helyen szabad italok használtatási joga.
- 6) A huszti piacon a nagy vendégfogadó-épület alatti első kalmár kő-bolt.
- 7) Ugyan mellette levő 2dik és 3dik kisebb kő-boltok.

T e c s ö n :

8) az uradalmi mézszárszék.

V i s k e n :

- 9) az uradalmi egy kerekű felül csapó vízi-malom, ahoz tartozó kender-türövel.
- 10) Az uradalmi mézszárszék.

S z á n :

- 11) az uradalmi koresma épület szabad koresmáltatási joggal.
- 12) az uradalmi mézszárszék.

S z á l d o b o s o n :

- 13) az uradalmi koresma ahoz való állással együtt.
- 14) a mézszárszék.

B u s t y a h á z á n :

- 15) a faluban és a sóházbeli telepedési helyen levő két koresma.
- 16) az uradalmi mézszárszék.

T a l a b o r f a l v á n :

- 17) az uradalmi koresmaház, szabad italok mérési joggal.

18) az uradalmi mézszárszék.

D ú l f a l v á n :

19) az uradalmi koresmaház, szabad koresmáltatási joggal.

K e r é k h o g y e n :

20) az uradalmi mézszárszék.

G e r n y é s e n :

21) polyánka nevű 12 holdnyi írtás, f. évi május 1jén Huszton tartandó nyilvános árverés útján csakugyan folyó 1847dik esztendő november 1től kezdendő három évre haszonbérbe fognak kiadatni. Kiknek tehát azok kibérlésére kedvük lenne; a fenérintett napra és helyre szükséges 10 petnyi bánatpénzzel fölkészülve meghivatnak. A szerződési feltételek a huszti királyi kamarai tisztartáságnál megtudhatók. — Budán, január 27én 1847. 3—3

Eladó gyógyszerár.

Egy igen népes szabad városban nem messze Pesttől egy igen jó és kelendő gyógyszerár olcsó áron eladatik. Bővebb értesítés Gyarmathy G. fűszerárus úrnál kecskeméti kapuban a Tevénel nyerhető. 2—3

A' dunagőzhajózási társulat évi közgyűlése.

Az első cs. kir. szabad dunagőzhajózási társaság t. cz. részvényesei f. 1847dik évi mart. 31kén délelőtti 9 óraker Bécsben Tuchlauben 558d. szám alatt a' zeneegyleti teremben cs. kir. udvari biztos jelenlétében.

évi közgyűléseket tartják

A' szavazatképes t. cz. részvényesek sziveskedjenek belépti jegyeiket a' közgyűléshez, a tanácskozás alá jutandó tárgyak iránti programmot, a' nyomtatott m é r l e g e t a' hozzá tartozó számadási kimutatásokkal együtt a' lefolyt 1846ik üzletévre mart. 23kától a' gőzhajózási hivatalban, Bauernmarkt 582d. sz. a. kivéttetni.

A' szavazási jog's annak gyakorlása tekintetében a' szabályok 18 's 19d. §ára utasíttatnak az illetők, azon megjegyzéssel, miszerint a' részvények letétele szelvényivek nélkül történéndik. Pest mart. 9kén 1847.

Az első cs. kir. szabad. dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 1—3

Néhai Esztergomi Ignác esőtömege részéről ezennel közhírré tétetik, hogy az említett tömeghez tartozó nemes zalamegyei alsó-örsi határban lévő nemesi tulajdonságu szőlő a' hozzá tartozó réttel együtt folyó 1847. évi május 11kén. — A' füredi hegyben a' füredi fűrdőhöz gyalogosan 10 percznyi távolságra eső dézmás, és hegyvamos szőlő nagy gyümölcsösselel együtt pedig, — mely szőlőnél 3 szoba, két konyha, 8 lóra való istálló és kocsiszin, pince, kamara és présház is vagyon, — május 12kén a' legtöbbet igérőnek árverés útján végképen el fog adatni. Kelt Veszprémben, február 24én 1847.

Havranek Lajos, tömeggondnok.

FIGYELMEZTETÉS. Az iparostánczvizigalom' jövő april hó 11kén okvetlenül megtartani fogván, a' különvő jegyek birtokosai figyelmeztetnek, miszerint azokat ugyanazon tánczvizigalomra érvényesített jegyekkel az iparegyleti rajztanodában (hatvani utca Ilkey ház első emelet) minden órában beválthatják. —